

ELATISE ARVUTAMINE

Praktiline juhend elatise arvutamiseks

UUENDATUD

2025

MÄÄRADEGA

Sisukord

01 SISSEJUHATUS

Miks see juhend on kirjutatud?
Kellele see juhend on mõeldud?
Kuidas seda juhendit kasutada?

02 ELATIS

Mis on ülalpidamiskohustus?
Mis on elatis?
Millal tuleb elatist maksta?
Kuidas tuleb elatist maksta?
Kuidas tuleb elatist kasutada?
Millised on lapse ülalpidamise kulud?

03 ELATISE SUURUS

Kui suur on elatise miinimum?
Millal võib elatist suurendada?
Millal võib elatist vähendada?
Kui suur on elatis täisealisele lapsele?

04 ELATISE ARVUTAMINE

Kuidas elatist arvutada?
Kuidas arvutada elatise miinimumi?
Kuidas kasutada elatiskalkulaatorit?
Kuidas arvutada elatisvõlga?
Kuidas arvutada elatist täisealisele lapsele?

05 ELATISE NÕUDMINE

Kuidas nõuda elatist?

Kuidas nõuda elatisvõlga?

Kuidas nõuda elatist täisealisele lapsele?

06 PRAKTILISED ARVUTUSED

Elatise arvutamine 1 lapsele

Elatise arvutamine 2 lapsele

Elatise arvutamine 3 lapsele

Elatise arvutamine täisealisele lapsele

07 KÜSIMUSED JA VASTUSED

Elatise maksmine

Elatise arvutamine

Elatisvõla arvutamine

Elatise nõudmine

Elatis täisealisele lapsele

08 KASULIKUD VIITED

Seadused

Kohtulahendid

Artiklid

Uurimistööd

Veebilehed

PEATÜKK

01

Sissejuhatus

Peatükk selgitab juhendi eesmärgi ja annab ülevaate, kellele see on mõeldud. Siit leiad soovitused, kuidas juhendit lugeda ja kasutada, et saada sellest võimalikult suurt kasu.

Miks see juhend on kirjutatud?

Kellele see juhend on mõeldud?

Kuidas seda juhendit kasutada?

Miks see juhend on kirjutatud?

Elatisega seotud küsimused puudutavad paljusid peresid. Kahjuks ei ole kõik peremudelid püsivad ning lahkumineku muudab sageli vanemate vahelise suhtlemise keeruliseks. Kui omavaheline usaldus on kadunud, ei ole kokkuleppeid enam lihtne saavutada. Elatistrahaga seotud teemad võib kiiresti kasvada vaidluseks, kus mõlemad vanemad hakkavad otsima seaduslikku ja õiglast lahendust.

Seadus annab küll üldised põhimõtted elatise kindlaks määramiseks ning arvutamiseks on loodud ka elatiskalkulaator, kuid need ei anna alati vastuseid kõikidele küsimustele. Elatise suuruse kindlaksmääramisel tuleb hinnata mitmeid asjaolusid ning kuna iga pere olukord on erinev, ei sobi üks valem kõigile. Olemasolevad juhised jäävad sageli liiga üldiseks ega selgita piisavalt, kuidas elatist praktikas arvutada või milliseid andmeid selleks kasutada.

Aastate jooksul on Alimendid.ee õigusbüroo poole pöördunud väga paljud lapsevanemad, kellele oleme aidanud koostada elatise arvutusi ja dokumente ning toetanud sobivate lahenduste leidmisel. Kuna kõigil lapsevanematel ei ole võimalust saada personaalset õigusabi, koostasime selle juhendi, et elatise arvutamiseks vajalik teave oleks kergesti kättesaadav igale perele.

Juhend annab ülevaate elatise arvutamise regulatsioonist, sisaldab praktilisi näiteid ja juhiseid, kuidas elatise suurus välja arvutada. Eesmärk on aidata lapsevanemal välja selgitada, milline elatis on konkreetse olukorra puhul seadusega kooskõlas ja põhjendatud. Usume, et selgus elatise suuruses aitab vältida arusaamatusi, ennetada vaidlusi ja on kõigi osapoolte huvides.

Kellele see juhend on mõeldud?

See juhend on mõeldud lapsevanemale, kes soovib mõista, kuidas elatise suurus kujuneb ja kuidas seda seaduse järgi arvutada. Pole oluline, kas oled vanem, kes maksab elatist, saab elatist või kaalub selle nõudmist. Juhendi eesmärk on anda selge vastus küsimusele, kui suur elatis on konkreetses olukorras õiglane ja seadusega kooskõlas.

Elatise arvutamise vajadus võib tekkida erinevates olukordades. Võib-olla oled esimest korda olukorras, kus pead elatisega seotud küsimustega tegelema. Soovid sõlmida kokkulepet, kuid ei tea veel täpselt, milline summa oleks põhjendatud ja seadusega vastavuses.

Võib juhtuda, et kokkulepet ei ole õnnestunud saavutada ning kaalud elatise nõudmist. Sellisel juhul soovid teada, milline summa oleks õiglane ning kas Sul on selleks seaduslik alus.

Samuti võib elatis olla juba varasemalt kindlaks määratud, kuid Sul on tekkinud kahtlus, kas see vastab praegusele olukorrale. Võib-olla on lapse kulud aja jooksul suurenenud või on muutunud vanemate sissetulek või elukorraldus.

Võib ka olla, et maksad juba elatist, kuid soovid veenduda, kas makstav summa on endiselt põhjendatud. Või on Sinu majanduslik olukord halvenenud ning senises mahus maksmine ei ole enam võimalik.

Võimalik, et laps on saanud täisealiseks või saab selleks peagi ning Sul ei ole selgust, kas ja kuidas sellisel juhul elatise arvutamine muutub. Ka sellises olukorras aitab juhend selgitada, millised õigused ja kohustused seadusest tulenevad.

Juhendi eesmärk on anda selge ja praktiline arusaam, kuidas elatist arvutada ning milliseid andmeid selleks arvesse võtta.

Kuidas seda juhendit kasutada?

Soovitame lugeda või lehitseda juhend läbi algusest lõpuni. Alustuseks tutvu peatükiga Elatis, kus selgitatakse lapse ülalpidamisega seotud põhimõisted, mida on elatise arvutamisel oluline teada. Kui need alused on selged, on ka konkreetsetest arvutustest hiljem lihtsam aru saada ning hinnata, kas ja kuidas need Sinu olukorras rakenduvad.

Järgmisena loe peatükki Elatise suurus, kus käsitletakse kehtiva miinimumelatise määramist ja asjaolusid, mis võivad elatise suurust mõjutada. Peatükist saad teada, millal on alust elatise summat suurendada või vähendada ning milliseid tegureid seejuures arvesse võetakse.

Seejärel liigu edasi peatükini Elatise arvutamine, mis on juhendi kõige praktilisem osa. Selles selgitame samm-sammult, kuidas elatist arvutada, millised andmed tuleb elatiskalkulaatorisse sisestada ja kuidas need mõjutavad lõplikku summat. Arvutamise lihtsustamiseks oleme loonud [elatiskalkulaatori](#), mis on mõeldud täiendama käesolevat juhendit.

Kui soovid saada kindlust arvutustulemustes, ava peatükk Praktilised arvutused, kus toodud erinevad arvutuskäigud aitavad kontrollida, kas saadud tulemus on korrektne.

Kui Sul jääb midagi siiski arusaamatuks, soovitame tutvuda peatükiga Küsimused ja vastused, kus oleme vastanud kõige sagedasematele küsimustele, mis on meie praktikas elatise arvutamisel tekkinud.

PEATÜKK

02

Elatis

Selles peatükis avatakse elatise ja ülalpidamiskohustuse sisu ja olemus. Saad selge arusaama, millal tuleb elatist maksta ja millised kulud lapse ülalpidamise alla kuuluvad.

Mis on ülalpidamiskohustus?

Mis on elatis?

Millal tuleb elatist maksta?

Kuidas tuleb elatist kasutada?

Millised on lapse ülalpidamise kulud?

Mis on ülalpidamiskohustus?

Ülalpidamine on seadusest tulenev kohustus tagada oma lähisugulastele vajalikud elatusvahendid, kui nad ei ole suutelised end ise ülal pidama. Ülalpidamiskohustus kehtib nii ülenejate kui ka alanejate sugulaste suhtes. Ülenejad sugulased on vanem ja vanavanem. Alanejad sugulased on laps ja lapselaps.

Vanematel on seadusest tulenev kohustus tagada oma lapse ülalpidamine vähemalt kuni tema 18-aastaseks saamiseni. Kohustus võib jätkuda ka pärast lapse täisealiseks saamist, kui ta omandab põhiharidust, keskkharidust, kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes. Sellisel juhul kehtib ülalpidamiskohustus kuni lapse 21-aastaseks saamiseni.

Kui vanem ei suuda lapse ülalpidamiskohustust täita, laieneb see vanavanematele. Vanaema ja vanaisa peavad tagama oma alaealise lapselapse ülalpidamise juhul, kui lapse vanem seda ei tee või ei ole selleks võimeline. See võib juhtuda näiteks siis, kui vanem on surnud, haige, töövõimetu või raskes majanduslikus olukorras, või kui ta keeldub ülalpidamiskohustust täitmast.

Vanavanematel tekib lapselapse ülalpidamise kohustus juhul, kui vanem ei täida oma kohustust ja elatis on kohtulahendiga välja mõistetud. Sellisel juhul on lapse nimel õigus pöörduda kohtusse ning nõuda elatis välja vanavanematelt.

Kui vanem on lapsele ülalpidamist andnud, tuleb arvestada, et täisealiseks saades võib ka lapsel tekkida kohustus oma vanemaid või vanavanemaid ülal pidada. Ülalpidamise andmine ei tähenda alati üksnes rahalist toetust, vaid see võib hõlmata ka muud abi, näiteks elamispinna pakkumist, toidu ja ravimite ostmist või igapäevast hoolitsemist.

Ülalpidamiskohustus vanema või vanavanema suhtes lõpeb juhul, kui neil tekivad piisavad elatusvahendid, mille arvelt nad suudavad end ise ülal pidada. See võib olla näiteks pension, toetused, vara müügist saadud tulu või muu regulaarne sissetulek. Kui sellised vahendid on olemas, ei ole täiskasvanud lapsel enam kohustust vanemat või vanavanemat toetada.

Seetõttu on oluline meeles pidada, et lapse kohustus vanemat ülal pidada sõltub ka sellest, kas vanem on ise oma ülalpidamiskohustust lapse suhtes täitnud. Kui vanem on olnud ükskõikne, ei ole last rahaliselt toetanud ega elatist maksnud, võib tema hilisem ülalpidamisnõue olla ebaõiglane. Sellises olukorras on oluline, et elatis oleks kohtulahendiga välja mõistetud ja kohtutäituri kaudu sisse nõutud. See võimaldab lapsel täisealiseks saades vajadusel tõendada, et vanem ei ole teda ülal pidanud, ning seetõttu ei oleks ülalpidamiskohustuse seadmine põhjendatud.

Mis on elatis?

Lapse ülalpidamiskohustust saab vanem täita erineval viisil. Kui vanemad elavad koos, kaetakse lapse vajadused vahetult, ilma et oleks vaja teha rahalisi makseid teisele vanemale. Kui aga vanemad elavad lahus, peab vanem, kelle juures laps igapäevaselt ei ela, panustama lapse ülalpidamisse rahaliste maksetega. Vanema poolt lapsele ülalpidamise andmist perioodiliste rahaliste maksetena nimetatakse **elatiseks**.

Elatise mõistega seoses kasutatakse mitmeid teisi termineid, mille tähenduse selge eristamine aitab vältida segadust.

Elatisraha on rahasumma, mida vanem maksab lapse igapäevaste vältimatute kulude katmiseks. Kui räägitakse elatise maksmisest, peetakse tavaliselt silmas just elatisraha.

Elatusraha on igapäevakeelne sünonüüm sõnale elatisraha, kuid seaduses seda ei kasutata.

Elatissumma on rahaline suurus, mida vanem maksab lapse ülalpidamiseks. See võib olla määratud konkreetse summana või valemina ning fikseeritud seaduses, kohtulahendis või vanemate vahel sõlmitud kokkuleppes.

Elatise miinimum on seadusega kehtestatud minimaalne rahaline summa, mida vanem on kohustatud lapse ülalpidamiseks maksma. Selle suurus arvutatakse seaduses sätestatud valemi alusel ning see muutub igal aastal 1. aprillil, lähtudes eelmise kalendriaasta majandusnäitajatest.

Elatisabi on riiklik toetus, mida makstakse lapsele juhul, kui kohustatud vanem ei täida oma elatise maksmise kohustust. Elatisabi makstakse kohtumenetluse ajal ja pärast, kui täitemenetluses ei õnnestu elatist kätte saada. Elatisabi suurus on 200 eurot kuus iga lapse kohta.

Alimendid on rahvakeelne väljend elatise kohta. Kehtivas seadusandluses seda terminit ei kasutata, kuid see oli ametlik termin nii Eesti Vabariigi esimesel iseseisvusperioodil kui ka Nõukogude ajal ning mistõttu tänaseni laialt levinud.

Millal tuleb elatist maksta?

Lapse sündides kantakse tema sünnitõendile mõlema vanema andmed. Sellest hetkest tekib mõlemal vanemal kohustus lapse ülalpidamiseks. Kui vanemad elavad koos ja kasvatavad last ühiselt, antakse ülalpidamist vahetult ning rahalisi makseid teisele vanemale tegema ei pea. Kui vanemad elavad lahus, peab lapsega koos mitte elav vanem andma ülalpidamist rahaliste maksetena.

Kui isa andmeid ei ole sünnitõendile kantud, ei ole tal ka kohustust elatist maksta. Kui isa keeldub oma andmete sünnitõendile kandmisest, tuleb lapse nimel pöörduda hagiga kohtusse ning esitada põlvnemise tuvastamise ja elatise välja mõistmise nõue. Kui kohus hagi rahuldab, mõistetakse elatis välja alates kohtusse pöördumise kuupäevast.

Näide: Kui laps sünnib 01.01.2025 ja isa keeldub oma andmete sünnitõendile kandmisest ning ema pöördub 01.03.2025 kohtusse, siis mõistab kohus elatise välja alates kohtusse pöördumise kuupäevast 01.03.2025 kuni kohtuotsuse tegemise päevani. Edaspidi tuleb elatist maksta täpselt kohtulahendis märgitud korras.

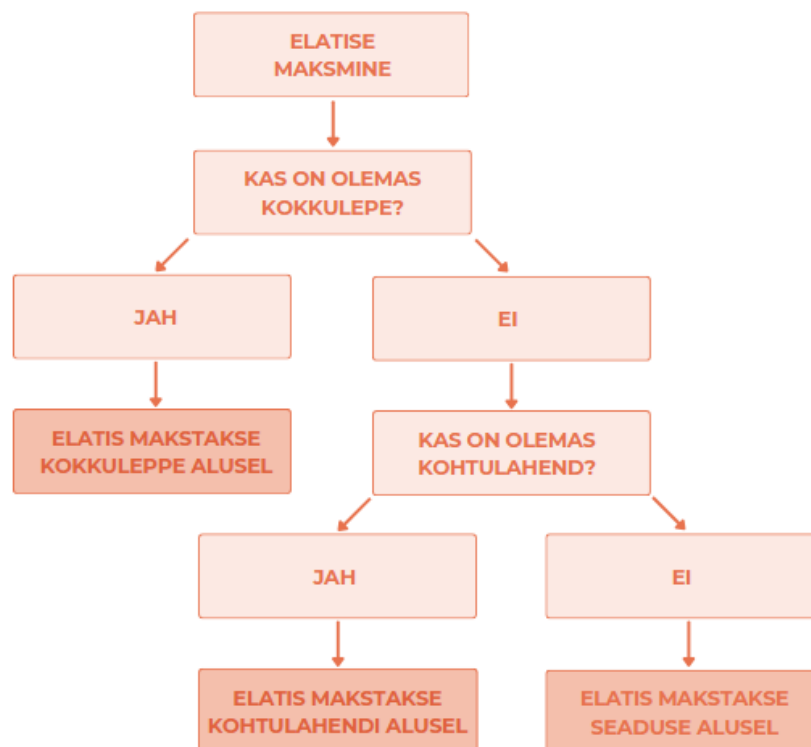
Kuidas tuleb elatist maksta?

Elatise maksmise kord sõltub sellest, kuidas see on kindlaks määratud. Kui vanemate vahel on sõlmitud suuline või kirjalik kokkulepe, tuleb elatist maksta kokkuleppes märgitud tingimustel. Kui elatis on välja mõistetud kohtulahendiga, tuleb järgida kohtulahendi sisu ja tasuda elatis täpselt seal märgitud korras. Kui kokkulepet ega kohtulahendit ei ole, tuleb lähtuda seaduses ette nähtud summast.

Elatis tuleb maksta iga kalendrikuu eest ette hiljemalt eelmise kuu viimasel kuupäeval. Näiteks peab märtsikuu elatis olema makstud ja laekunud hiljemalt 28. veebruaril.

Makse on mõistlik teha pangaülekandega, sest nii on võimalik vaidluse korral tõendada, millises ulatuses ja millal on elatist makstud. Ülekande selgitusse tuleks märkida, millise kuu eest ja kellele elatist makstakse. Näiteks võib selgitus olla „Elatis jaanuar 2025, Mari Maasikas“. See aitab vältida hilisemaid vaidlusi ja arusaamatusi.

Allolev skeem näitab, millal makstakse elatist kokkuleppe, kohtulahendi või seaduse alusel.

Alljärgnevalt on toodud lühiülevaade sellest, millisel alusel tuleb elatist maksta:

Suuline kokkulepe – elatist makstakse vastavalt suulisele kokkuleppele. Tingimuste muutmiseks piisab uuest suulisest või kirjalikust kokkuleppest. Kui vanem kokkulepet ei täida, saab pöörduda kohtusse elatise väljamõistmiseks.

Kirjalik kokkulepe – elatist makstakse kirjalikult kokkulepitud tingimustel, sealhulgas e-kirja või sõnumi teel sõlmitud kokkuleppe alusel. Tingimuste muutmiseks tuleb varasem kokkulepe üles öelda ja sõlmida uus. Kui vanem kokkulepet ei täida, tuleb pöörduda kohtusse elatise väljamõistmiseks.

Notariaalne kokkulepe – elatist makstakse vastavalt notari juures sõlmitud kokkuleppele. Sellist kokkulepet saab muuta üksnes notari juures või kohtus. Kui kokkulepe sisaldab nõusolekut sundtäitmisele allumiseks ja vanem seda ei täida, on võimalik pöörduda kohtutäituri poole täitemenetluse alustamiseks.

Kohtulik kompromiss – elatist makstakse kohtu poolt kinnitatud kompromissi alusel. Seda saab muuta ainult uuesti kohtusse pöördudes. Kui kompromissi ei täideta, võib elatise saaja pöörduda täitemenetluse alustamiseks kohtutäituri poole.

Kohtuotsus – elatist makstakse kohtuotsuses kindlaks määratud tingimustel. Muuta saab otsust vaid uuesti kohtusse pöördudes. Kohtuotsuse täitmata jätmise korral on õigus pöörduda kohtutäituri poole täitemenetluse alustamiseks.

Kohtumäärus – elatist makstakse maksekäsu kiirmenetluses menetluses tehtud kohtumääruse alusel. Muutmiseks tuleb algatada esitada hagiavaldus kohtule. Kui kohtumäärust ei täideta, saab pöörduda kohtutäituri poole täitemenetluse alustamiseks.

Seadus – kui elatise maksmise kohta puuduvad nii kokkulepe kui ka kohtulahend, tuleb elatist maksta seaduses määratud summas ja korras. Summat saab muuta kas kokkuleppe sõlmimise või kohtusse pöördumisega.

Kuidas tuleb elatist kasutada?

Elatise eesmärk on tagada lapse igapäevane ülalpidamine ja katta kõik vältimatud vajadused. See ei tähenda üksnes otseseid kulutusi toidule, riidele või õppetarvetele, vaid hõlmab ka lapse heaolu tagavaid asjaolusid, nagu turvaline kodu, arenguvõimalused, huviringid ja muud lapse kasvamiseks vajalikud tingimused. Seetõttu jaguneb elatis sageli erinevate kulude vahel ning alati ei ole võimalik täpselt määrata, milline osa summast kulus konkreetsele väljaminekule.

Kui lapsega igapäevaselt mitte elaval vanemal on kohustus maksta elatist, on last kasvataval vanemal kohustus kasutada see lapse huvides. Elatis peab katma lapse igapäevased kulutused ning toetama tema arengut ja terviklikku heaolu.

Vaidlused elatise kasutamise üle tekivad enamasti siis, kui üks vanem kahtleb, kas makstav summa läheb täielikult lapse ülalpidamiseks. Sellistel puhkudel püüavad mõned vanemad teha elatise arvelt tasaarvestusi, näiteks lahutades makstavast summast kulutused, mis on tehtud lapsega koos aega veetes või talle asju ostes. Selline arvestamine ei ole lubatud, sest elatis peab olema kindel ja prognoositav makse, millele last kasvatav vanem saab oma igapäevaseid kulusid planeerides tugineda.

Kui elatist makstakse seaduses sätestatud miinimummääras või sellest vähem, ei ole maksjal õigust nõuda selle kasutamise kohta ülevaadet. Eeldatakse, et kogu summa kulub lapse ülalpidamiseks ning last kasvataval vanemal on õigus otsustada, kuidas seda lapse huvides kõige otstarbekamalt kasutada.

Kui aga elatist makstakse miinimummäärast rohkem, on maksjal õigus küsida ülevaadet tehtud kulutuste kohta. Sellises olukorras võib maksja paluda näiteks arvelduskonto väljavõtet või kuludokumente.

Elatis ei ole mõeldud vanema isiklikeks kuludeks ega muude pereliikmete vajaduste katmiseks. See peab olema kasutatud viisil, mis toetab lapse igapäevast toimetulekut, arengut ja heaolu, tagades talle stabiilsed ja turvalised elutingimused.

Millised on lapse ülalpidamise kulud?

Lapse ülalpidamine hõlmab kõiki vajalikke kulutusi, mis tagavad tema igapäevase toimetuleku ja arengu. Esmalt tuleb katta vältimatud vajadused, nagu toit, riided, eluaseme- ja transpordikulud, koolitarbed ning tervishoiu teenused. Alles pärast nende rahuldamist saab võimalusel panustada tegevustesse, mis pakuvad lapsele lisavõimalusi ja toetavad tema huvide arendamist.

Osa kulutusi on igapäevased ja nende tegemine on iseenesest mõistetav. Lapsega mitte igapäevaselt koos elaval vanemal on sageli keeruline kõiki kulusid täpselt hinnata, kuna need on jagunenud paljude erinevate väljaminekute vahel ja ei pruugi olla eristatavad pere teistest kuludest. Seetõttu on teatud juhtudel mõistlik säilitada arved, tšekid või muud dokumendid, mis kajastavad lapsele tehtud kulutusi. See aitab hoida ülevaadet ning vajaduse korral esitada kulude tõendamiseks teisele vanemale või kohtule.

Allpool on toodud peamised lapse ülalpidamise kulukategooriad koos näidete ja võimalike tõenditega, mida vajadusel saab kasutada kulude põhjendamiseks.

KATEGOORIA	KULUD	TÕENDAMINE
Eluase	Üür, laenumakse, kommunaalkulud (vesi, elekter, küte), mööbel, kodumasinad	Üürileping, kommunaalarved, maksekorraldused
Toit	Toiduained, koolitoit, toidulisandid, vitamiinid	Üldjuhul ei pea eraldi kuludokumentidega tõendama
Haridus	Koolitarbed, õpikud, töövihikud, ekskursioonid, huviringid, lasteaiatasud	Kooli ja huviringide arved, õppematerjalide tšekid
Vaba aeg	Sport, muusikakool, huviringid, treeningud, treeningvarustus, laagrid, mänguasjad, raamatud	Treeningute arved, spordivarustuse tšekid
Riided	Igapäevariided, hooajalised riided (talvejope), jalanõud, koolivorm	Suuremate väljaminekute kohta esitada tšekid

Tervishoid	Arsti ja eriarsti teenused, ravimid, prillid, hambaravi, taastusravi	Arsti arved, apteegi tšekid, hambaravi arved
Transport	Koolibuss, ühistransport, jalgratas, auto kasutamise kulud, takso	Koolibussi kaardid, ühistranspordi tšekid, autokulu selgitus
Muud kulud	Taskuraha, kindlustus, sünnipäevad ja tähtpäevad	Kindlustuse arve, tähtpäevade kulutuste selgitus
Sideteenused	Mobiiliarve, internetiühendus, arvuti, telefon, tahvelarvuti	Mobiiliarved, sideteenuse leping
Hügieen ja esmatarbed	Šampoon, seep, hambapasta, hügieenisidemed, mähkmed, beebitarbed	Üldjuhul ei pea eraldi kuludokumentidega tõendama

PEATÜKK

03

Elatise suurus

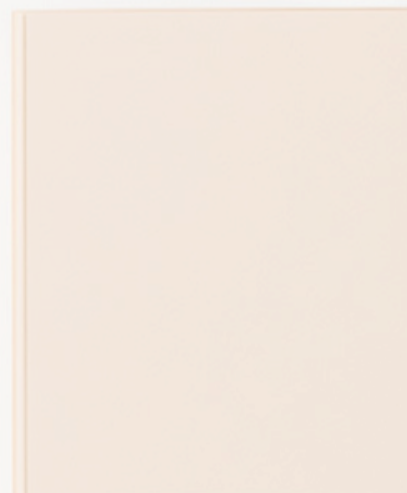
Peatükis selgitatakse, kui suur on elatise miinimum ning millal võib elatise summat suurendada või vähendada. Lisaks selgitatakse elatise määramist täisealisele lapsele.

Kui suur on elatise miinimum?

Millal võib elatist suurendada?

Millal võib elatist vähendada?

Kui suur on elatis täisealisele lapsele?

Kui suur on elatise miinimum?

Elatise miinimum on väikseim summa, mida vanem peab lapsele igakuiselt maksma, sõltumata oma sissetulekust või varalisest seisust. Selle eesmärk on tagada lapse esmased elamistingimused ja vältida olukorda, kus lapse ülalpidamine jääb katmata.

Alates 1. aprillist 2025 on miinimumelatise summad järgmised:

Elatise miinimum 1 lapsele

301,74 € kui lapsetoetus laekub last kasvatavale vanemale

381,74 € kui lapsetoetus laekub elatist maksvale vanemale

Elatise miinimum 2 lapsele

Kui lastetoetus laekub lapsi **kasvatavale** vanemale:

603,48 € kui laste vanusevahe on üle kolme aasta

558,22 € kui laste vanusevahe on alla kolme aasta

Kui lastetoetus laekub elatist **maksvale** vanemale:

763,48 € kui laste vanusevahe on üle kolme aasta

706,22 € kui laste vanusevahe on alla kolme aasta

Elatise miinimum 3 lapsele

Kui lastetoetus ja lasterikka pere toetus laekub **lapsi kasvatavale** vanemale:

$264,24 + 264,24 + 254,24 = 782,72 \text{ €}$ kui laste vanusevahed on üle kolme aasta

$264,24 + 224,60 + 254,24 = 743,08 \text{ €}$ kui esimese ja teise lapse vanusevahe on alla kolme aasta, teise ja kolmanda vanusevahe üle kolme aasta

$264,24 + 264,24 + 216,10 = 744,58 \text{ €}$ kui esimese ja teise lapse vanusevahe on üle kolme aasta, teise ja kolmanda vanusevahe alla kolme aasta

$264,24 + 224,60 + 216,10 = 704,94 \text{ €}$ kui laste vanusevahed on alla kolme aasta

Lastetoetus ja lasterikka pere toetus laekub **elatist maksvale** vanemale:

$419,24 + 419,24 + 429,24 = 1267,72 \text{ €}$ – kui laste vanusevahed on üle kolme aasta

$419,24 + 356,35 + 429,24 = 1204,83 \text{ €}$ kui esimese ja teise lapse vanusevahe on alla kolme aasta, teise ja kolmanda vanusevahe üle kolme aasta

$419,24 + 419,24 + 364,85 = 1203,33 \text{ €}$ kui esimese ja teise lapse vanusevahe on üle kolme aasta, teise ja kolmanda vanusevahe alla kolme aasta

419,24 + 356,35 + 364,85 = **1140,44 €** kui laste vanusevahed on alla kolme aasta

Laste arv	Laste vanusevahe	Peretoetused laekuvad	Miinumelatise suurus
1 laps	–	Kasvatavale vanemale	301,74 €
	–	Maksvale vanemale	381,74 €
2 last	üle 3 a	Kasvatavale vanemale	603,48 €
	alla 3 a	Kasvatavale vanemale	558,22 €
	üle 3 a	Maksvale vanemale	763,48 €
	alla 3 a	Maksvale vanemale	706,22 €
3 last	üle 3 a	Kasvatavale vanemale	782,72 €
	1–2 alla 3 a 2–3 üle 3 a	Kasvatavale vanemale	743,08 €
	1–2 üle 3 a 2–3 alla 3 a	Kasvatavale vanemale	744,58 €
	alla 3 a	Kasvatavale vanemale	704,94 €
	üle 3 a	Maksvale vanemale	1267,72 €
	1–2 alla 3 a 2–3 üle 3 a	Maksvale vanemale	1204,83 €
	1–2 üle 3 a 2–3 alla 3 a	Maksvale vanemale	1203,33 €
	alla 3 a	Maksvale vanemale	1140,44 €

Summad kehtivad kuni **31. märtsini 2026**. Alates 1. aprillist 2026 elatise miinum suureneb. Täpsed summad selguvad 2026. aasta märtsis.

Millal võib elatist suurendada?

Elatise suurendamine tähendab olukorda, kus seni makstavat elatise summat soovitakse suurendada. Kui elatise summat ei ole varem kokku lepitud, siis ei ole tegemist elatise suurendamisega, vaid uue ja miinimummäärast suurema elatise kokkuleppimisega.

Elatise suurendamine eeldab, et varasem summa on juba kindlaks määratud, kas vanematevahelise kokkuleppe või kohtuotsusega. Kui elatis on kokku lepitud kirjalikult, tuleb uute tingimuste saavutamiseks esitada teisele vanemale kokkuleppe ülesütlemise avaldus ja pidada läbirääkimisi. Kui kokkulepe on sõlmitud notari juures, tuleb pöörduda uuesti notari poole, et sõlmida uus kokkulepe.

Kui teine vanem ei nõustu suuremas elatises kokku leppima, saab pöörduda kohtusse. Kui elatis on juba varem kohtuotsusega kindlaks määratud, siis seda saab muuta ainult uue kohtuotsusega. Kohtuväliselt ei ole võimalik kohtu poolt määratud summat suurendada.

Elatise suurendamise aluseks peab olema eelkõige lapse vajaduste suurenemine. Tavaliselt tähendab see, et algselt määratud summa ei kata enam lapse igapäevaseid ülalpidamiskulusid. Kõige sagedasem põhjus on see, et lapse kulud on kasvanud – näiteks kooli ja huviringidega seotud väljaminekud, tervisekulud või erivajadused.

Üldine elukalliduse tõus ei ole tavaliselt piisav alus. Elatise suurendamist taotledes tuleb selgelt näidata ja tõendada, millised lapse kulud on suurenenud ning kui suures summas. Näiteks võib põhjuseks olla vajadus breketite ja hambaravi järele, mis kestab pikema aja ja toob kaasa olulisi lisakulusid, või muud lapse terviseprobleemid, mis vajavad püsivat rahalist katet.

Millal võib elatist vähendada?

Elatise vähendamine tähendab olukorda, kus igakuiselt makstavat summat soovitakse muuta väiksemaks. Selline vajadus tekib tavaliselt elatist maksva vanema majanduslik olukord on oluliselt muutunud, lapse vajadused on vähenenud või elukorraldus on teistsugune võrreldes elatise määramise ajaga.

Kui elatis on määratud vanemate vahelise kokkuleppega, tuleb kokkulepet muuta. Kui elatis on välja mõistetud kohtulahendiga, peab elatist maksev vanem pöörduma kohtusse ja esitama hagiavalduse elatise vähendamiseks. Hagiavalduses tuleb põhjendada ja tõendada, miks varasem summa ei ole enam õiglane või jõukohane.

Kui soovitakse vähendada elatist alla seaduses sätestatud miinimummäära, saab seda taotleda ainult mõjuval põhjusel. Sellised põhjused võivad olla erinevad ja alljärgnevalt on toodud peamised olukorrad, mille korral kohus võib elatise vähendamist kaaluda.

Uued lapsed

Kui vanemal sünnib uus laps, kelle ülalpidamine on samuti tema kohustus, võib see vähendada tema võimalust maksta esimesele lapsele senises mahus elatist. Uue pere loomine ei vabasta vanemat varasematest kohustustest, kuid kohus lähtub põhimõttest, et kõigi laste vajadused peavad olema võrdselt tagatud.

Kohus võib vähendada elatist alla miinimummäära ainult juhul, kui esimesele lapsele miinimumelatise maksmine jätaks teise alaealise lapse ilma piisava ülalpidamiseta. Uue elatissumma määramisel arvestatakse vanema sissetulekut ning arvutatakse, kui palju jääb vanemale endale alles pärast seda, kui ta maksab lastele elatist miinimummääras.

Näiteks, kui vanema netosissetulek on 1000 eurot kuus ja tal on kolm alaealist last, jagatakse sissetulek võrdselt nelja isiku vahel (vanem + 3 last). Sellisel juhul on igaühe osa 250 eurot kuus ($1000 : 4 = 250$). Seetõttu võib kohus vähendada esialgset miinimumelatist 301,74 eurolt 250 euroni, et kõigi laste ja vanema toimetulek oleks tagatud.

Tervisliku seisundi halvenemine

Kui vanema tervis halveneb ja sellega kaasneb töövõime oluline langus, võib see vähendada tema suutlikkust teenida sissetulekut ja maksta elatist senises mahus. Töövõime vähenemine võib olla osaline või täielik ning see peab olema kohtule tõendatud töövõime hindamise otsusega.

Seadus näeb ette, et vanem ei pea andma ülalpidamist ulatuses, milles ta ei ole selleks võimeline ilma enda tavalist toimetulekut kahjustamata. See tähendab, et vanem ei pea loobuma hädavajalikest kulutustest ega sattuma majanduslikku kitsikusse ainult elatise maksmise tõttu. Kui tervislik seisund ja vähenenud töövõime toovad kaasa olukorra, kus miinimumelatise maksmine ei ole jõukohane, võib kohus erandkorras otsustada elatise vähendamise alla seaduses sätestatud määra.

Lapse vajaduste vähenemine

Kuigi laste vajadused suurenevad enamasti vanuse kasvades, võib ette tulla ka olukordi, kus varasemad kulud vähenevad või kaovad täielikult. Näiteks võib laps loobuda kallist harrastusest, vahetada tasulise kooli tasuta kooli vastu või lõpetada lasteaia käimise. Samuti võivad kaduda väikese lapsega seotud kulud, nagu lapsehoid või muud igakuised väljaminekud, mis varem olid vältimatud.

Selline olukord võib olla aluseks elatise vähendamisele eelkõige siis, kui varasem elatis oli kokku lepitud või välja mõistetud üle miinimummäära ning see oli seotud konkreetsete lisakuludega. Kui need kulud enam ei eksisteeri, võib taotleda elatise vähendamist miinimummäärani.

Kui elatis on juba määratud miinimummääras, eeldatakse, et see summa kulub täielikult lapse igapäevaste vajaduste katmiseks. Sellest tulenevalt on ainult vajaduste vähenemisele tuginedes elatise vähendamine vähetõenäoline, sest miinimummäär on seaduses ette nähtud lapse ülalpidamise miinimum.

Suhtluskorra muutus

Kui lapse elukoht või elatist maksva vanemaga koosveedetud aeg muutub, võib see olla alus elatise vähendamiseks. Näiteks kui laps viibib senisest rohkem elatist maksva vanema juures ja see vanem katab suure osa lapse

kuludest vahetult, võib elatist vähendada proportsionaalselt koosveedetud aja võrra.

Kui laps elab võrdselt mõlema vanema juures, võib elatise maksmise kohustus täielikult ära langeda, kuna mõlemad vanemad katavad lapse kulud vahetult. Sellistes olukordades tuleb hinnata tegelikku kulude jaotust ja vajadusel teha muudatused kas vanemate kokkuleppel või vaidluse korral kohtu kaud.

Lapse varalise seisu muutus

Alaealise lapse puhul on vanemal kohustus maksta vähemalt seaduses sätestatud miinimummääras elatist ning lapse võimalik varaline seis ei ole aluseks elatise vähendamisele.

Täisealise lapse elatise suurus sõltub tema tegelikest kuludest ja varalisest seisust. Kui lapsel puudub oma sissetulek, peavad mõlemad vanemad katma kõik tema ülalpidamiskulud võrdselt, arvestades lapse vajadusi, elukorraldust ja vanemate varalisi võimalusi.

Kui laps teenib ise tulu või saab näiteks stipendiumi, väheneb vanemate kohustus ulatuses, milles laps on suuteline oma vajadusi ise katma. Sellisel juhul arvutatakse elatis välja lapse tegelike kulude ja tema sissetuleku vahe põhjal ning see vahe jagatakse vanemate vahel võrdselt.

Kui suur on elatis täisealisele lapsele?

Täisealisele lapsele ei kohaldu miinimumelatis, vaid elatise summa sõltub noore tegelikest vajadustest, sissetulekutest ja kuludest ning vanemate majanduslikust olukorrast. Ülalpidamiskohustus tekib ainult siis, kui laps õpib põhi-, kesk-, kõrg- või kutseõppe tasemeõppes ega ole võimeline end ise ülal pidama. See õigus kestab kuni 21-aastaseks saamiseni või õpingute lõpetamiseni, olenevalt sellest, kumb saabub varem.

Elatise suuruse arvutamisel tuleb esmalt välja selgitada noore igakuised sissetulekud ja võrrelda neid vältimatute kuludega. Sissetulekud võivad olla töötasu, stipendium või muud tulud. Kulud hõlmavad üldjuhul eluaset, toitu, transporti, õppevahendeid, sideteenuseid, tervishoidu, hügieenitarvikuid, huvitegevust, meelelahutust ja mõistlikku vaba aega. Kui tulud katavad kulud täielikult, puudub vanematel elatise maksmise kohustus. Kui kulud ületavad tulusid, tuleb vanematel katta puudujääk vastavalt oma võimalustele.

Näiteks kui noore sissetulekud on kokku 1 000 eurot kuus (töötasu 750 eurot ja stipendium 250 eurot) ning kulud on samuti 1 000 eurot, siis vanemad elatist maksma ei pea. Kui aga kulud on 1 500 eurot ja tulud 1 000 eurot, tuleb 500-eurone puudujääk katta. Võrdsete võimaluste korral maksaks kumbki vanem 250 eurot kuus.

Praktikas on täisealise lapse igakuised vajadused üldjuhul suuremad kui alaealise miinimummäär 301,74 eurot. Seetõttu tuleb iga kulu täpselt kirja panna ja olla valmis seda tõendama. Kui kulusid ei suudeta tõendada, võib kohus need arvestamata jätta. Kohtuvaidluse korral peab laps esitama kulude kohta dokumendid ning põhjendama, miks elatist on vaja.

Kui vanemal on ka alaealisi lapsi, tuleb esmalt tagada nende ülalpidamine. Alles pärast alaealiste laste vajaduste katmist saab arvestada täisealise lapse elatise maksmist.

PEATÜKK

04

Elatise arvutamine

Sellest peatükist leiad juhised elatise suuruse arvutamiseks. Peatükis selgitatakse, kuidas arvutada elatist ja elatisvõlga ning kuidas kasutada elatiskalkulaatorit.

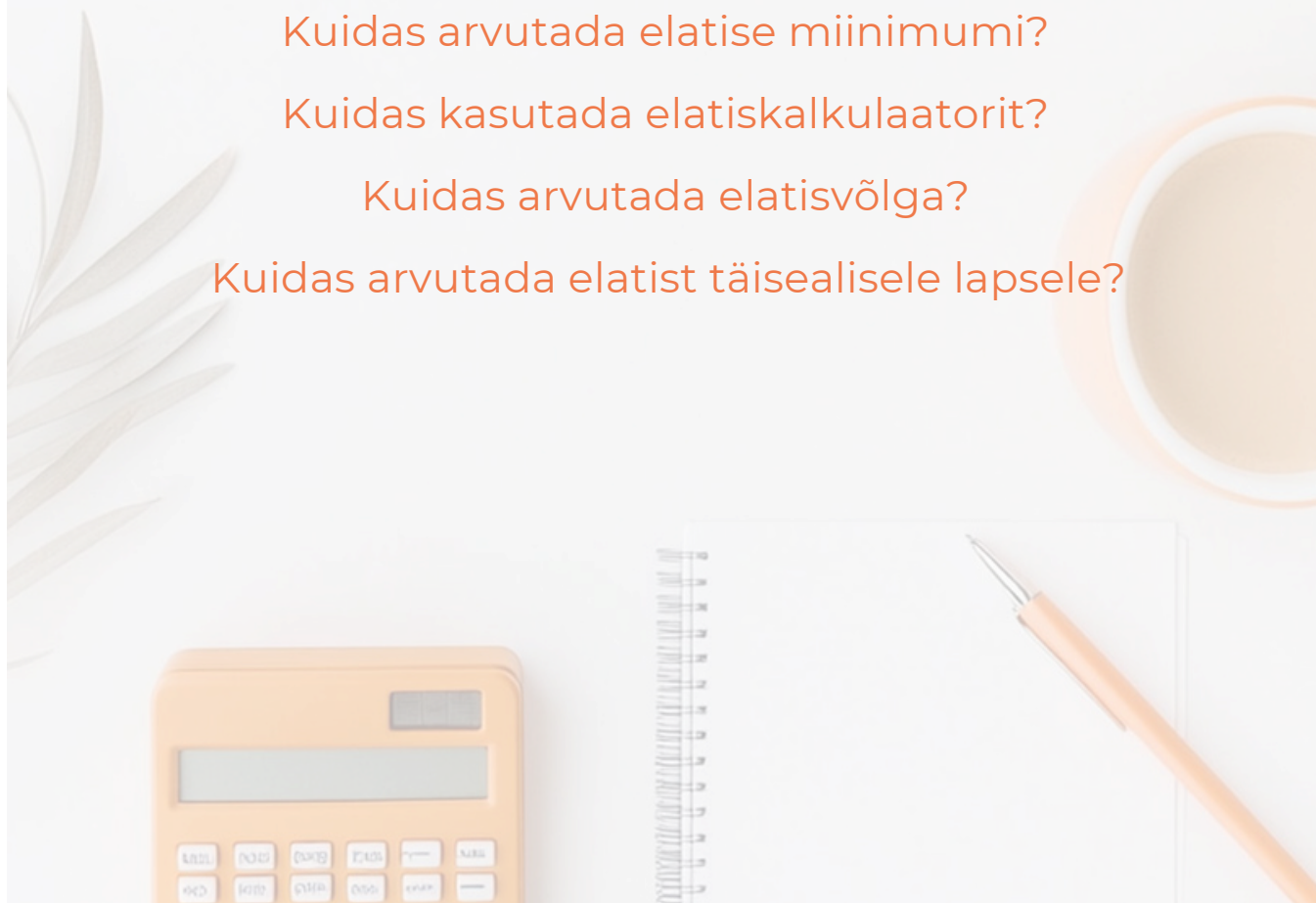
Kuidas elatist arvutada?

Kuidas arvutada elatise miinimumi?

Kuidas kasutada elatiskalkulaatorit?

Kuidas arvutada elatisvõlga?

Kuidas arvutada elatist täisealisele lapsele?

Kuidas elatist arvutada?

Arvuta elatis iga alaealise lapse kohta eraldi. Alusta lapse tegelike vajaduste kaardistamisest, et saada ülevaade tema igapäevaste ja vältimatute kulude suurusest. Hinda seejuures eluaseme, toidu, transpordi, hariduse, tervishoiu ja muude vältimatute kulude kogusummat, arvestades lapse senist ja harjumuspärast elukorraldust.

Järgmisena arvuta kokku lapse eest riigilt saadavad laste ja lasterikka pere toetused ning tee kindlaks, kelle kontole need laekuvad. Toetused võivad laekuda kas last kasvatava vanema või elatist maksva vanema kontole ning see mõjutab elatise arvutust, sest toetuse arvelt saab osaliselt katta lapse igapäevaseid kulusid.

Seejärel hinda suhtluskorda. Tee kindlaks, mitu ööpäeva kuus viibib laps elatist maksva vanema juures ja millises mahus katab see vanem lapse kulusid otse. Kui laps viibib elatist maksva vanema juures alla seitsme ööpäeva kuus, kasuta esmase arvutuse tegemiseks lihtsustatud valemit:

$(\text{Lapse kulud} - \text{riiklikud toetused}) : 2 = \text{nõutav elatis}$

Näiteks, kui lapse kulud on kokku 680 eurot kuus ja riiklik lapsetoetus on 80 eurot, on arvutus järgmine: $(680 - 80) : 2 = 300$ eurot.

Sellisel juhul on lapse ülalpidamisega seotud kulud 680 eurot, millest 80 eurot saab katta last kasvatava vanema kontole laekuva lapsetoetusega. Elatise summaks jääb 300 eurot kuus.

Kui lapse tegelikud kulud on suurusjärgus 700 eurot kuus või vähem, lähtu nõudmisel elatise miinimummäärast. Selle eelis on, et miinimummäära nõudmisel ei pea lapse kulusid eraldi tõendama, mis muudab nõude esitamise ja vaidluse korral kaitsmise lihtsamaks. Miinimummäär suureneb igal aastal automaatselt.

Kui elatist maksev vanem väidab, et lapse kulud on alla miinimumi ja soovib seetõttu maksta vähem kui miinimummäär, on tema kohustus esitada asjaolud ja tõendada mõjuv põhjus, näiteks teiste ülalpeetavate olemasolu, töövõimetus või raske tervislik seisund. Miinimumsummat nõudes ei pea Sina lapse kulusid tõendama.

Kui lapse tegelikud kulud on oluliselt suuremad kui 700 eurot kuus, lähtu arvutuses lapse reaalsest ülalpidamisvajadusest. Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui lapsel on erivajadus, ta käib tasulises huviringis või õpib erakoolis. Pane kõik kulud kirja, koosta detailne ülevaade ja ole valmis lisakulud arvetega või muude dokumentidega tõendama. Seejärel jaga kulude kogusumma vanemate vahel proportsionaalselt nende sissetuleku ja varalise seisuga.

Näiteks, kui lapse kulud on kokku 1000 eurot kuus ja riiklik lapsetoetus on 80 eurot, on arvutus järgmine: $(1000 - 80) : 2 = 460$ eurot. Sellisel juhul on lapse ülalpidamisega seotud kulud 920 eurot ja elatise summaks pool sellest ehk 460 eurot kuus.

Kuidas arvutada elatise miinimumi?

Seadusjärgse elatismiinimumi arvutamisel kasutatakse kindlat valemit, mille eesmärk on tagada lapsele õiglane ja piisav ülalpidamine. Elatis arvutatakse iga lapse kohta eraldi ning selle suurus sõltub viiest põhikomponendist:

Baassumma

Katab eelduslikult poole lapse igakuistest põhivajadustest. Baassumma suureneb igal aastal vastavalt eelneva aasta tarbijahinnaindeksi muutusele. 2025. aastal on baassumma 282,31 eurot.

3% keskmisest brutopalgast

Baassummale lisatakse 3% eelmise aasta keskmisest brutokuupalgast, et arvestada elatist maksva vanema majanduslikku olukorda. 2024. aasta keskmine brutokuupalk oli 1981 eurot, mistõttu on 2025. aastal lisanduv summa 59,43 eurot.

Peretoetused

Kui riiklikud peretoetused (lapsetoetus ja lasterikka pere toetus) laekuvad elatist maksvale vanemale, suurendab see elatise summat. Kui toetused laekuvad last kasvatavale vanemale, vähendab see elatise summat.

Lapsega koos veedetud päevad

Kui laps viibib elatist maksva vanema juures vähemalt 7 ööpäeva kuus, vähendatakse elatise summat vastavalt koosveedetud päevade arvule.

15% vanusevahe vähendus

Kui peres on mitu alla kolmeaastase vanusevahega last, vähendatakse järgmise lapse elatist 15% võrreldes esimese lapse elatiselega.

Iga komponent mõjutab elatise lõplikku suurust, et tagada summa vastavus lapse tegelikele vajadustele, arvestada elukallidust ning hoida see õiglasena ka vanema suhtes.

Elatise miinimum = baassumma + 3% eelmise aasta keskmisest brutopalgast ± 50% peretoetustest - lapsega koos veedetud päevad - 15% vähendus järgmistele lastele, kui laste vanusevahe on alla kolme aasta.

Kuna miinimumelatise arvutamisel tuleb arvestada mitut komponenti, on käsitsi korrektse summa leidmine keeruline. Selle lihtsustamiseks on loodud elatiskalkulaator, mis aitab seadusjärgse elatise miinimumi kiiresti ja täpselt välja arvutada.

Kuidas kasutada elatiskalkulaatorit?

Elatiskalkulaator on praktiline abivahend, mis võimaldab kiiresti arvutada seaduses ette nähtud elatise miinimumi. Ametlik kalkulaator asub Justiits- ja Digiministeeriumi [veebilehel](#), kuid oleme loonud oma kalkulaatori, et teha elatise arvutamine lihtsamaks. Selle leiad [siit](#). Allpool on toodud kõikide väljade selgitused, et saaksid andmed õigesti sisestada.

- Lihtne Põhjalik
- Elatise periood: 01.04.2025 – 31.03.2026
- Elatise baassumma on 282.31 eurot
- Elatist maksva vanema brutokuupalk: 1981 eurot
- Laps 1

Lapse sünniaeg: päev kuu aasta

Mitu ööpäeva kuus on laps elatist maksva vanemaga? 0

Arvesta lapsetoetust

Lapsetoetuse summa: 80 eurot

Lapsetoetuse saaja: elatist nõudev vanem

Arvuta elatis sellele lapsele
- Arvesta lasterikka pere toetust
- Lasterikka pere toetuse suurus:
 - 450 eurot
 - 650 eurot
- Lasterikka pere toetuse saaja: elatist nõudev vanem
- [+Lisa laps](#)
-

1 Elatiskalkulaatori versioon

Kalkulaatoril on kaks versiooni. Lihtne versioon sobib juhul, kui soovid kiiresti teada kehtivat miinimumelatise suurust. Põhjalik versioon võimaldab sisestada täpsemaid andmeid ja arvutada elatist ka varasemate perioodide kohta. Seda on kasulik kasutada näiteks siis, kui tahad hinnata, kuidas mõjutab elatise suurust elatist maksva vanema sissetulek, või kui on vaja välja arvutada elatisvõlga varasemate kuude või aastate eest.

2 Arvutamise periood

Siin saad valida kuupäevad, mille seisuga elatist arvutatakse. Perioodi valik määrab, millised baassummad, toetused ja keskmised palgad arvestusse lähevad. Hetkel kehtiva miinimumelatise leidmiseks ei ole vaja perioodi muuta. Varasema perioodi valimisel saab arvutada näiteks elatisvõlga.

3 Elatise baassumma

Baassumma on pool lapse arvestuslikust keskmisest igakuisest ülalpidamiskulust. Seda ei saa kalkulaatoris käsitsi muuta, sest see kajastab valitud perioodil seaduses kehtivat summat. Baassummat korrigeeritakse igal aastal 1. aprillil, lähtudes eelmise aasta tarbijahinnaindeksi muutusest.

4 Elatist maksva vanema sissetulek

Miinimumelatis arvutatakse eeldusel, et vanema sissetulek vastab Eesti keskmisele brutokuupalgale. Seda korrigeeritakse igal aastal 1. aprillil eelmise aasta andmete põhjal. Elatise arvutuses lisandub baassummale 3% eelmise aasta keskmisest brutokuupalgast, et arvestada vanema majanduslikku olukorda.

5 Lapse number

Näitab, millise lapse andmeid sisestatakse. Kui peres on mitu last, tuleb lapsed järjestada vanuse järgi, alustades vanimast. Iga lapse andmed kuvatakse eraldi, et need oleksid selgelt eristatavad.

6 Kustuta laps

Võimaldab konkreetse lapse andmed kalkulaatorist eemaldada.

7 Lapse sünniaeg

Sisesta lapse sünniaeg. Laps peab olema alla 18-aastane. Kalkulaator arvutab sünniaja alusel lapse vanuse ja laste vanusevahe. Kui kahe lapse vanusevahe on alla kolme aasta, on teise ja järgmiste laste elatis 15% väiksem kui esimese

lapse oma. Mitmike ja üle kolme aasta vanusevahega laste puhul vähendust ei rakendata.

8 Lapse sünniaeg

Sisesta ööpäevade arv kuus, mil laps viibib keskmiselt koos elatist maksva vanemaga. Arvestada tuleb ka koolivaheaegade ja muude pikemate külastustega. Kui laps viibib elatist maksva vanemaga 7–15 ööpäeva kuus, vähendatakse elatist proportsionaalselt.

9 Lapsetoetuse arvestamine

Eestis makstakse kõigile alaealistele lastele lapsetoetust. Kui soovid, et toetust arvestatakse elatise arvutamisel, jäta valik märgituks. Soovi korral saab selle eemaldada.

10 Lapsetoetuse suurus

Esimese ja teise lapse toetuse suurus on 80 eurot kuus, kolmandal ja igal järgmisel lapsel 100 eurot kuus. Vali rippmenüüst lapsele makstava toetuse suurus.

11 Lapsetoetuse saaja

Vali, kelle arvelduskontole lapsetoetus laekub. Toetuse võib saada kas elatist nõudev või elatist maksma kohustatud vanem. See mõjutab arvutust, sest toetuse arvelt saab katta osa lapse kuludest.

12 Elatise arvutamine lapsele

Märgi see valik, kui soovid lapsele elatist arvutada. Kui see pole märgitud, jäetakse laps arvutustest välja. See on vajalik näiteks juhul, kui soovid sisestada lapse andmed, kuid temale elatist arvutada ei soovi.

13 Lasterikka pere toetuse arvestamine

Toetust makstakse peredele, kus kasvab vähemalt kolm last. Arvestusse läheb pool summast, mis jagatakse võrdselt mõlema vanema vahel ja jaotatakse toetust saavate laste vahel.

14 Lasterikka pere toetuse suurus

Lasterikka pere toetus suurus sõltub peres kasvavate laste arvust. Toetuse suurus on 450 eurot kuus, kui peres on kolm kuni kuus last, ja 650 eurot kuus, kui on seitse või enam last. Arvutusse läheb pool summast.

15 Lasterikka pere toetuse saaja

Vali, kummale vanemale toetus laekub. Toetuse arvelt saab osaliselt katta lapse ülalpidamiskulusid.

16 Lisa laps

Võimaldab sisestada täiendava lapse andmed. Oluline on sisestada kõik alla 18-aastased lapsed, sest elatise summa sõltub laste koguarvust.

17 Elatise arvutamine

Kui kõik andmed on sisestatud, vajuta nuppu "Arvuta elatis". Seejärel kuvatakse allolevas aknas arvutuse tulemus koos arvutuskäigu selgitusega.

18 Tühjenda väljad

Eemaldab kõik sisestatud andmed ja võimaldab alustada arvutamist algusest.

Kuidas arvutada elatisvõlga?

Kui laps elab igapäevaselt ühe vanemaga, on teisel vanemal kohustus tasuda lapse ülalpidamiseks elatist iga kuu kokkulepitud või seaduses ette nähtud summas. Kui see vanem jätab elatise täielikult või osaliselt tasumata, tekib lapsel õigus nõuda maksmata jäänud summat tagasiulatuvalt. Tagasiulatuvalt nõutavat elatist nimetataksegi elatisvõlaks.

Elatisvõlga saab nõuda kuni ühe aasta ulatuses enne hagi esitamist kohtusse. See tähendab, et kui hagi esitatakse 10.10.2025, saab nõuda tasumata elatist perioodi eest alates 10.10.2024 kuni hagi esitamisele eelnenud päevani ehk 09.10.2025.

Pikema kui ühe aasta pikkuse perioodi eest võib elatise tasumist kohtuväliselt võib küll nõuda, kuid kohtu kaudu on võimalik nõuda vaid kuni ühe aasta ulatuses enne hagi esitamist. Pikema kui 12 kuu pikkuse perioodi nõudmine seaks elatise maksja ebamõistlikult raskesse majanduslikku olukorda.

Elatisvõla tekkimise aluseks võib olla vanemate vaheline kokkulepe, mis on sõlmitud kas suuliselt, kirjalikult või notariaalselt. Kui kokkulepet ei ole, tuleb lähtuda perekonnaseaduses sätestatud miinimummäärast või kohtu poolt varem kindlaks määratud summast.

Kõigil juhtudel saab kohtu kaudu nõuda elatisvõlga kuni 12 kuud eest enne hagi esitamist.

Näide: Kui kohtusse pöördutakse 05.05.2025, saab nõuda elatisvõlga ajavahemiku eest 05.05.2024 kuni 04.05.2025 vastavalt sellele, millises summas oli kokku lepitud või milline summa kehtis nimetatud perioodil seadusjärgse elatisena.

Kui vanemad on sõlminud kokkuleppe elatise maksmiseks miinimumist väiksemas summas, tuleb elatist tasuda vastavalt kokkuleppele, isegi kui summa on väiksem kui seaduses sätestatud miinimum.

Näide: Isa pidi kokkuleppe järgi maksuma 200 eurot kuus, kuid maksis viimased 3 kuud vaid 100 eurot kuus. Elatisvõlg on $3 \times (200 - 100) = 300$ eurot.

Kui vanemad on kokku leppinud elatise maksmises summas, mis on suurem kui seadusjärgne miinimum, tuleb samuti tasuda vastavalt kokkuleppele, isegi kui seadus võimaldaks väiksemat makset.

Näide: Kui isa pidi maksta 500 eurot kuus, kuid jättis viimased 5 kuud maksmata, on elatisvõla suurus $5 \times 500 = 2500$ eurot.

Kui vanemad ei ole elatise suuruses kokku leppinud, kehtib seadusjärgne miinimum.

Näide: Isa pidi seaduse järgi maksta 301,70 eurot kuus, kuid viimased 3 kuud ei maksnud üldse. Elatisvõlg on $3 \times 301,70 = 905,10$ eurot.

Kui nõutakse elatisvõlga maksimaalselt lubatud perioodi ehk kuni ühe aasta eest enne kohtusse pöördumist, tuleb arvestada, et elatise miinimummäär on aasta jooksul muutuv.

Näide: Isa ei ole aasta jooksul midagi maksnud. Seadusjärgne elatis oli perioodil 01.10.2024 kuni 31.03.2025 summas 287,72 eurot kuus, mis teeb kokku $8 \times 287,72 = 2301,76$ eurot, ning alates 01.04.2025 summas 301,70 eurot kuus, mis teeb kokku $4 \times 301,70 = 1206,80$ eurot. Kokku on elatisvõlg $2301,76 + 1206,80 = 3508,56$ eurot.

Kuidas arvutada elatist täisealisele lapsele?

Täisealise lapse puhul ei ole seaduses sätestatud kindlat miinimumelatise summat. Elatise suurus sõltub noore vajadustest, sissetulekutest ja vanemate varalistest võimalustest. Kuna elukorraldus muutub ajas, võib ka elatise suurus igal aastal erineda.

Tüüpiliselt omandab noor 18-aastaselt keskharidust ning talle makstakse lapsetoetust. 19-aastaselt kooli lõpetades lõpeb lapsetoetuse maksmine. Seejärel võib noor astuda ülikooli, kus kulud kasvavad, kuid riiklikke toetusi enam ei maksta. Sellisel juhul võib elatise vajadus oluliselt suurenedada.

Seetõttu tuleb regulaarselt hinnata, millised on noore tegelikud kulud ja sissetulekud, ning kas ja millises ulatuses on vanematel ülalpidamiskohustus. Kõik summad peavad olema põhjendatud ja vajadusel dokumentaalselt tõendatavad.

Elatise arvutamiseks kaardista esmalt noore igakuised vältimatud vajadused, näiteks eluase, toit, transport, haridus, tervishoid, side, riided ja muud vältimatud kulutused. Seejärel arvuta tema sissetulekud ehk töötasu, stipendiumid, toetused ja muud rahalised allikad.

Kui vanemate sissetulekud on erinevad, ei jagata puudujääki võrdselt, vaid vastavalt vanemate varalisele seisule ja teistele ülalpeetavatele. Eelkõige tuleb esmalt tagada alaealiste laste ülalpidamine. Alles seejärel saab hinnata, kui palju on võimalik toetada täisealist last.

Arvutusvalem lihtsustatud kujul: $(\text{Kulud} - \text{sissetulekud}) : 2 = \text{elatis ühelt vanemalt}$

Näiteks, kui noore kulud on 1 200 eurot kuus. Tema sissetulek on 600 eurot. Puudujääk on 600 eurot. Kui vanemate varaline seis on sarnane, on kummagi kohustus 300 eurot kuus.

PEATÜKK

05

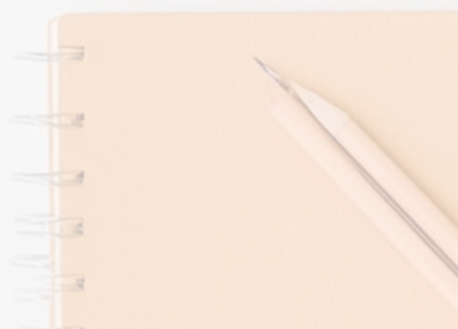
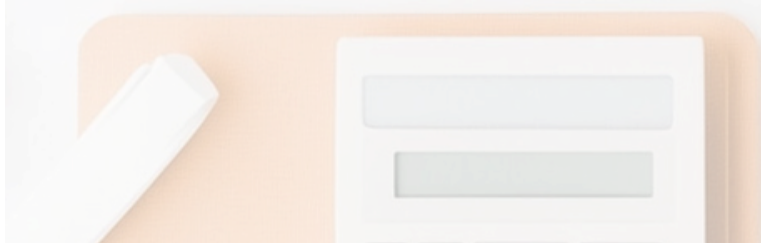
Elatise nõudmine

Selles peatükis selgitatakse, kuidas elatist nõuda ja millised on elatisvõla sissenõudmise võimalused. Eraldi käsitletakse elatise nõudmist täisealisele lapsele.

Kuidas nõuda elatist?

Kuidas nõuda elatisvõlga?

Kuidas nõuda elatist täisealisele lapsele?

Kuidas nõuda elatist?

Kui elatis ei laeku õigel ajal või esineb korduvaid viivitusi, on mõistlik reageerida võimalikult varakult. Mida kiiremini olukorrale tähelepanu pöörad, seda lihtsam on see lahendada. Esmalt tasub hinnata, milline on Sinu ja lapse teise vanema vaheline suhtlus.

Kui läbisaamine on hea, võib piisata lihtsast suulisest meeldetuletusest. Sageli on tegemist unustamise või arusaamatusega, mitte tahtliku kohustuse täitmata jätmisega. Rahulik ja selgitav märkus võib aidata olukorra kiiresti lahendada, ilma et suhted pingestuksid.

Kui suuline pöördumine ei too tulemust või suhtlus on keeruline, tuleks esitada kirjalik nõue. Selleks sobib e-kiri, SMS või mõni muu kirjalikult salvestuv sõnum, näiteks sotsiaalmeedias. Oluline on, et pöördumine oleks tõendatav. Kui elatise saamiseks tuleb hiljem pöörduda kohtusse, aitab varasem kirjalik nõue näidata, et oled enne kohtusse minekut püüdnud olukorda lahendada kohtuväliselt.

Kirjalik nõue peaks olema viisakas, selge ja sisukas. Selles peaks olema märgitud pöördumise kuupäev, millise kuu eest makse on tegemata, nõutav summa ning maksetähtaeg.

Näide:

Tere! Tuletan meelde, et Sul kohustus tasuda lapsele elatist 301,74 eurot kuus. 1. augusti seisuga ei ole juuli eest elatise makset laekunud. Palun tasu see summa hiljemalt 10. augustiks 2025.

Selliseid meeldetuletusi võib saata mitu, eriti kui suhtlus on viisakas, kuid elatis siiski ei laeku. Kui ka need ei aita, tuleks koostada nõudekiri ehk hagihoiatus. See peaks sisaldama täpseid andmeid maksmata jäänud elatise kohta ja ühemõttelist hoiatust, et kui makset ei toimu, pöördud kohtusse. Selline dokument näitab kohtuvaidluse korral, et oled teinud kõik endast oleneva probleemi lahendamiseks ilma kohtusse pöördumata.

Kui elatis ei laeku ka pärast nõudekirja saatmist, tuleb pöörduda kohtusse. Kohtumenetluseks on Sul kaks võimalust: maksekäsu kiirmenetlus ja hagimenetlus.

Mõlemal juhul esitatakse avaldus elektrooniliselt e-toimiku kaudu, kohtusse pöördumine on tasuta, ehk riigilõivuvaba, ning elatisevaidlused lahendatakse enamasti kirjalikus menetluses, ilma kohtuistungita.

Maksekäsu kiirmenetlus sobib siis, kui soovid nõuda elatist kindla summa ulatuses, nõue on üheselt mõistetav ja suhtlus lapsega on selge. Seda menetlust saab kasutada juhul, kui on tõenäoline, et teine vanem ei hakka nõuet vaidlustama. Menetluse kohta saad lähemalt lugeda [siit](#).

Hagimenetlus on vajalik juhul, kui soovid nõuda lisaks elatisele ka elatisvõlga ning kui on tõenäoline, et teine vanem hakkab nõuet vaidlustama. Hagiavalduse koostamiseks saad kasutada tasuta näidisvormi, mis on kättesaadav [siit](#).

Kuidas nõuda elatisvõlga?

Kui lapsele mõeldud elatis on jäänud maksmata pikema aja jooksul ning varasemad meeldetuletused ei ole andnud tulemust, tuleb elatisvõlga hakata nõudma järjekindlalt ja kirjalikult.

Kirjalikud pöördumised on vajalikud mitte ainult seetõttu, et need võivad motiveerida teist vanemat oma kohustust täitma, vaid ka seetõttu, et neid saab hiljem kasutada tõendina kohtus. Soovitatav on pöörduda iga kuu vähemalt korra ning säilitada kõik sõnumid. See aitab vajadusel tõendada, et elatisvõlga on järjepidevalt ja selgelt nõutud.

Kirjalikus pöördumises peaks alati olema viide seaduslikule kohustusele, maksmata jäänud perioodile, nõutavale summale ja maksetähtajale. Samuti tuleks lisada, et kui makse ei laeku, on plaanis pöörduda kohtusse.

Näide

Tere! Seaduse järgi on Sul kohustus tasuda lapsele elatist 301,70 eurot kuus. 1. augusti 2025 seisuga ei ole makseid laekunud alates aprillist. Seega on nelja kuu eest tasumata summa $4 \times 301,70 = 1206,80$ eurot. Palun tasu kogu võlgnevus hiljemalt 10. augustiks 2025. Kui makse ei laeku tähtajaks, olen sunnitud pöörduma kohtusse.

Kui kohtuväliselt makset ei toimu, saab elatisvõlga nõuda üksnes hagimenetluses ehk kohtule hagiavaldust esitades. Elatisvõlga ei ole võimalik nõuda maksekäsu kiirmenetluses. Kohtusse pöördumisel tuleb hagiavalduses selgitada, kui pikk periood on maksmata ning kuidas on selle perioodi jooksul elatist nõutud. Hagiavaldusele tuleb lisada kõik elatise ja elatisvõla nõudmisega seotud tõendid, sealhulgas sõnumid ja kirjavahetus. Samuti tuleb selgitada, miks ei pöördutud kohtusse kohe pärast maksete laekumise peatumist, näiteks võib põhjuseks olla lootus, et teine vanem hakkab vabatahtlikult maksma, või asjaolu, et läbirääkimised keetsid pikemat aega.

Elatisvõla arvutus tuleb teha põhjalikult ja seisuga, mis eelneb hagi esitamise päevale. Näiteks kui kohtusse pöördutakse 1. jaanuaril 2025, tuleb elatisvõlg arvutada perioodi eest 1. jaanuar 2024 kuni 31. detsember 2024,

lähtudes kas vanemate vahel sõlmitud kokkuleppest või seaduses sätestatud elatise summadest.

Näide

Tulenevalt asjaolust, et kostja ei ole täitnud alates 2025. aasta jaanuarist hageja ülalpidamiskohustust, nõuab hageja tagasiulatuvalt elatise väljamõistmist. Perekonnaseaduse § 108 näeb ette, et õigustatud isik võib nõuda ülalpidamiskohustuse täitmist ja täitmata jätmise tõttu tekkinud kahju hüvitamist tagasiulatuvalt kuni ühe aasta eest enne elatishagi kohtule esitamist.

Olgugi, et hageja seaduslik esindaja on korduvalt palunud, et kostja hakkaks andma ülalpidamist seaduses sätestatud ulatuses, ei ole kostja alates 1. jaanuarist 2025 hagejale elatist maksnud. Tulenevalt asjaolust, et kostja on rikkunud ülalpidamiskohustust, palub hageja mõista kostjalt välja elatis tagasiulatuvalt perioodi eest 1. jaanuar 2025 kuni 14. aprill 2025, s.o hagi esitamisele eelnenud päevani.

Elatissumma arvutamisel lähtub hageja eeldusest, et kostjal oli kohustus anda ülalpidamist vähemalt Perekonnaseaduse § 101 lõikes 1 alusel arvutatud summas. Tagasiulatuva elatise arvutamisel on arvestatud, et perioodil 1. jaanuar 2025 kuni 31. märts 2025 oli kostja kohustatud maksma hageja ülalpidamiseks 287,72 eurot kuus ning alates 1. aprillist 2025 summas 301,74 eurot kuus.

Perioodil 1. jaanuar 2025 kuni 31. märts 2025 oli kostja kohustatud maksma 287,72 eurot kuus, kokku $287,72 \times 3 = 863,16$ eurot. Ajavahemikul 1. aprill 2025 kuni 14. aprill 2025 (14 päeva) oli elatise suurus 301,74 eurot kuus, mis teeb $301,74 \div 30 = 10,058$ eurot päevas, kokku $14 \times 10,058 = 140,81$ eurot.

Seega oli kostja kohustatud maksma hageja ülalpidamiseks kokku $863,16 + 140,81 = 1003,97$ eurot. Arvestades, et nimetatud perioodil kostja elatist ei maksnud, nõuab hageja kostjalt tagasiulatuvalt elatise väljamõistmist summas 1003,97 eurot.

Kuidas nõuda elatist täisealisele lapsele?

Täisealisele lapsele elatise nõudmisel tuleb arvestada, et seadus ei näe ette miinimummäära, mida saab nõuda. Samuti ei saa täisealise puhul kohaldada alaealise elatise kehtivat miinimummäära. Nõuda saab täpselt sellist summat, mis on vajalik tegelike kulude katmiseks. Selle summa kindlakstegemiseks tuleb koostada detailne ülevaade igakuisetest kuludest, mis võivad hõlmata eluaseme, toidu, transpordi, hariduse, side, tervishoiu, hügieenitarvete, huviringide, meelelahutuse ja muude vältimatute vajaduste kulusid. Iga kulu kohta tuleb esitada tõend, näiteks arve, tšekk või pangaväljavõte. Kui tõendeid ei ole, võib kohus selle kulu arvestamata jätta.

Elatise nõudmiseks peab täisealine laps pöörduma ise oma vanemate poole. Kui suhted on head, võib asi laheneda kokkuleppega. Keerulisema läbisaamise korral on mõistlik pöörduda kirjalikult, näiteks e-kirja, SMS-i, sotsiaalmeedia sõnumi või muu sobiva kanali kaudu. Kirjalik suhtlus aitab vältida liigseid emotsioone ning annab vajaduse korral tõendi, et elatist on nõutud ja on tehtud kõik võimalik kokkuleppe saavutamiseks. Kirjavahetuses tasub alati jääda viisakaks, sest seda võib hiljem lugeda ka kohus ning see võib mõjutada kohtu siseveendumust.

Alates 18. eluaastast ei saa elatist nõuda vanem, vaid seda peab tegema laps ise. Kui kokkulepet ei saavutata, tuleb noorel esitada kohtule hagiavaldus ja allkirjastada see isiklikult. Kohtule esitatakse koos hagiavaldusega tõendid koolikohustuse täitmise, sissetulekute ja kulude kohta. Sissetulekuid ja kulusid saab tõendada näiteks üürilepingute, teenusepakkujate arvete, pangaväljavõtete ning koolitõendiga.

Tuleb arvestada, et täisealise lapse elatise nõudmise menetlus on oluliselt keerulisem ja aeganõudvam kui alaealise puhul, sest vaidluse korral hinnatakse põhjalikult iga kulu ning nende üle vaieldakse sageli.

PEATÜKK

06

Praktilised arvutused

Peatükis on toodud konkreetsed näited arvutustest. Nende abil näed, milline on elatis ühe, kahe või kolme lapse korral ning kuidas arvutatakse elatist täisealisele lapsele.

Elatise arvutamine 1 lapsele

Elatise arvutamine 2 lapsele

Elatise arvutamine 3 lapsele

Elatise arvutamine täisealisele lapsele

Elatise arvutamine 1 lapsele

Miinumelatis suuruse sõltub sellest, mitu ööpäeva kuus laps viibib elatist maksva vanemaga ja kellele laekub lapsetoetus. Kui laps elab peamiselt ühe vanema juures ja lapsetoetus laekub sellele vanemale, on miinumelatis 301,74 eurot kuus. Kui lapsetoetus laekub elatist maksvale vanemale, on miinumelatis 381,74 eurot kuus.

Elatist vähendatakse, kui laps viibib elatist maksva vanema juures keskmiselt vähemalt 7 ööpäeva kuus või kui on muid seaduses või kohtupraktikas tunnustatud põhjuseid, näiteks vanemate omavaheline kokkulepe kulude jagamiseks, töövõimetus või teised ülalpeetavad lapsed. Vähendamine toimub alati arvestades lapse huve ning dokumenteeritud asjaolusid.

Elatist suurendatakse, kui lapse vajadused on tavapärasest suuremad, näiteks tervise seisundi, erivajaduste või lisakulude tõttu, mida miinumelatis ei kata. Suurendamine võib olla põhjendatud ka juhul, kui vanemal on märkimisväärne sissetulek ja lapse elatustase on muidu oluliselt kõrgem kui miinum.

Alates 7 ööpäevast kuus, mil laps viibib elatist maksva vanema juures, väheneb elatise summa vastavalt ööpäevade arvule.

Ööpäevade arv kuus elatist maksva vanema juures	Lapsetoetus laekub kasvatavale vanemale	Lapsetoetus laekub elatist maksvale vanemale
0–6	301,74 €	381,74 €
7	160,92 €	203,58 €
8	140,82 €	178,16 €
9	120,70 €	152,70 €
10	100,57 €	127,23 €
11	80,47 €	101,81 €
12	60,35 €	76,35 €
13	40,22 €	50,89 €

14	20,13 €	25,46 €
15 või rohkem	0 €	0 €

Isa kohtub lapsega 4 päeva nädalas

Isa kohtub lapsega igal nädalal 4 päeval, kuid ainult 3 tundi korraga. Isal on tunne, et nii sage kohtumine peaks elatist vähendama. Tegelikult arvestatakse elatise vähendamisel ööpäevade arvu, mis tähendab, et vaadatakse, kas kuu jooksul kokku veedetud tunnid ulatuvad vähemalt $7 \times 24 = 168$ tunnini. Kui isa näeb last $4 \times 3 = 12$ tundi nädalas, on see kuus ligikaudu 48 tundi, mis on tunduvalt vähem kui 168 tundi. Kuna keskmine ööpäevade arv jääb alla 7, miinimumelatis ei vähene. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Lapse elukoha jagamine vanemate vahel

Laps elab ema ja isa juures vaheldumisi, kuid isa juures on ta keskmiselt ainult 5 ööpäeva kuus. Isa leiab, et juba see, et laps elab osaliselt tema juures, peaks vähendama elatist. Tegelikult peab vähendamiseks olema keskmiselt vähemalt 7 ööpäeva kuus. Kui isa juures veedetud aeg jääb alla selle, tuleb tasuda elatist miinimummääras. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Laps viibib isa juures 12 tundi päevas

Isa veedab lapsega igal laupäeval ja pühapäeval 12 tundi, kuid laps ei jää ööseks tema juurde. Isa arvab, et selline regulaarne koosolemine tähendab justkui 8 ööpäeva kuus. Tegelikult loetakse elatise vähendamisel kokku kõik tunnid ja võrreldakse neid ööpäevadega. Näiteks $12 + 12 = 24$ tundi ühe nädalavahetuse kohta, mis nelja nädalavahetusega teeb kokku $4 \times 24 = 96$ tundi kuus. See on oluliselt vähem kui 168 tundi ehk 7 ööpäeva, mis on piir, millest alates võib miinimumelatis väheneda. Seetõttu elatis ei vähene. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Isa transpordi- ja ajakulu

Isa elab lapsest 80 kilomeetri kaugusel ja kohtub temaga kaks korda nädalas. Iga kord toob ta lapse autoga enda juurde ning viib pärast tagasi, mis tähendab märkimisväärseid kulutusi kütusele ja aega. Isa leiab, et selline

püsiv kulu peaks vähendama elatise summat, sest see on otseselt seotud lapsega kohtumisega. Tegelikult võetakse elatise suuruse määramisel arvesse ainult lapse isa juures viibitud aega, mitte seda, kui palju isa kulutab transpordile, ajale või muudele kohtumisega seotud kuludele. Eeldatakse, et isa katab need kulud ise. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Isa tehtud üllatused ja kingitused

Isa toob lapsele igal kohtumisel väikese üllatuse (maiustuse või mänguasja) ning sünnipäevaks teeb suure kingituse. Isa leiab, et kuna ta kulutab nendele kingitustele arvestatava summa, võiks elatis olla väiksem. Tegelikult ei arvata selliseid kulusi elatise hulka, sest need on vabatahtlikud ega kata lapse igapäevaseid vajadusi. Kingitused ja üllatused on küll toredad ja lapsele rõõmu pakkuvad, kuid elatise suurust need ei mõjuta. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Suvised pikad kohtumised

Isa võtab lapse suvel kolmeks nädalaks enda juurde ja leiab, et nii pika perioodi tõttu peaks elatis kogu aasta jooksul väiksem olema. Tegelikult arvestatakse elatise vähendamisel kogu aasta keskmist ööpäevade arvu kuus, mitte üksikuid pikki perioode. Kui ülejäänud 11 kuu jooksul laps isa juures ei ööbi ega veeda piisavalt tunde, et kuus kokku tuleks vähemalt 168 tundi, siis keskmine jääb alla 7 ööpäeva, mistõttu elatist ei vähendata. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Isa panus lapse huvitegevusse

Isa soovib, et laps tegeleks spordiga, ning paneb ta trenni, tasudes ise nii treeningtasu kui ka ostes vajalikud sporditarbed. Isa arvab, et kuna ta juba katab olulise osa lapse kuludest, peaks tal olema õigus maksta vähem elatist. Tegelikult ei tohi elatist ühepoolset vähendada ega tasaarvestada muude kuludega, kui selleks ei ole vanemate vahel kokkulepet või teise vanema selget nõusolekut. Huvitegevusse panustamine on küll lapsele kasulik, kuid see ei vähenda automaatselt seadusest tulenevat ülalpidamiskohustust. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, siis isa peab maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Isa kohustus toetada oma ema

Isa peab lisaks lapsele toetama rahaliselt ka oma eakat ema. Isa leiab, et kahe ülalpeetava olemasolu peaks vähendama tema elatist lapsele. Tegelikult on lapse ülalpidamiskohustus seaduse järgi esikohal ja see ei vähene automaatselt muude ülalpeetavate tõttu. Kohus võib erandina olukorda arvestada, kuid ilma kohtuotsuseta tuleb maksta elatist täies summas. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, peab isa maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Isa tervise halvenemise mõju elatisele

Isal on tervis halvenenud, mistõttu ta ei saa enam teha nii palju töötunde kui varem. Tema töötasu sõltub otseselt tundide arvust, seega on sissetulek vähenenud. Isa leiab, et selline olukord peaks võimaldama elatist vähendada. Tegelikult peab elatise vähendamiseks olema püsiv ja ametlikult tõendatud sissetuleku vähenemine, mille kohta on esitatud vajalikud dokumendid. Kui töövõimetust ei ole tuvastatud ja kohtus ei ole uut summat määratud, peab isa jätkama elatise maksmist senises summas. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, peab isa maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Töö kaotamine

Isa kaotas töö ega tea, kui kaua ta uue leiab. Ta leiab, et töö puudumine on piisav põhjus elatise mitte maksmiseks. Tegelikult töö kaotamine ei vabasta vanemat seadusest tulenevast ülalpidamiskohustusest. Eeldatakse, et terve ja töövõimeline isik on suuteline andma lapsele elatist vähemalt miinimummääras. Kui kokkulepet elatise vähendamiseks ei ole, peab isa jätkama maksmist vähemalt miinimumsummas. Kui lapsetoetus 80 eurot laekub emale, peab isa maksma elatist 301,74 eurot kuus.

Lasteaia arвете tasumine

Vanemad lepivad kokku, et isa tasub iga kuu lapse lasteaia arve summas 80 eurot. See summa arvestatakse miinimumelatisest maha, sest tegemist on lapse igapäevaste kulude katmisega. Kui miinimumelatis on 301,74 eurot, maksab isa sularahas või ülekandega 221,74 eurot ja lasteaia arve otse teenusepakkujale.

Isa töövõimetus

Isal on meditsiinilise ekspertiisi otsus, mis kinnitab osalist töövõimetust ja püsivat sissetuleku vähenemist. Kohus võib elatist vähendada, kui on tõendatud, et isa ei ole võimeline täiskoormusega töötama. Kui isa sissetulek on 550 eurot kuus, määratakse elatiseks üldjuhul kuni pool sissetulekust ehk 275 eurot kuus.

Lapse erivajadus

Lapsel on diagnoositud erivajadus, mis toob kaasa püsivaid täiendavaid kulusid teraapiale ja abivahenditele. Kui vanemate sissetulekud on võrdsed ja erivajadusest tulenevad lisakulud on 200 eurot kuus, siis jagatakse need vanemate vahel pooleks. Sel juhul suureneb elatis $301,74 + (200 : 2) = 401,74$ euroni kuus.

Elatise arvutamine 2 lapsele

Kahe lapse puhul arvutatakse elatis kummalegi lapsele eraldi. Esiteks tuleb arvestada laste vanusevahet. Kui vanusevahe on üle kolme aasta, on mõlema lapse elatis võrdne. Kui vanusevahe on alla kolme aasta, on teise lapse elatis 15% väiksem.

Seejärel tuleb arvesse võtta, millisele vanemale laekuvad lastetoetused.

Laste vanusevahe	Lapsetoetus laekub	Elatise suurus
üle 3 a	Kasvatavale vanemale	603,48 €
alla 3 a	Kasvatavale vanemale	558,22 €
üle 3 a	Maksvale vanemale	763,48 €
alla 3 a	Maksvale vanemale	706,22 €

Oluline on hinnata ka laste viibimist elatist maksva vanema juures. Kui lapsed viibivad seal 0–6 ööpäeva kuus, siis elatist ei vähendata. Kui nad viibivad seal vähemalt 7 ööpäeva kuus, vähendatakse elatist vastavalt koos oldud ajale.

Alljärgnev tabel näitab kummalegi lapsele makstava elatise summat juhul, kui laste vanusevahe on üle kolme aasta, arvestades lapsetoetuse laekumist ja ööpäevade arvu, mis lapsed viibivad kuus elatist maksva vanema juures.

Ööpäevade arv	Lapsetoetus laekub lapsi kasvatavale vanemale	Lapsetoetus laekub elatist maksvale vanemale
0–6	603,48€	763,48€
7	321,84€	407,16€
8	281,64€	356,32€
9	120,70€	305,40€
10	100,57€	254,46€
11	80,47€	203,62€
12	60,35€	152,70€
13	80,44€	101,78€
14	40,26€	50,92€

15+	0€	0€
-----	----	----

Kui laste vanusevahe on alla kolme aasta, arvutatakse esimese lapse elatis samamoodi nagu ülemises tabelis. Teise lapse elatis on aga 15% väiksem. Põhjuseks on see, et mitme lapsega peres ei ole vaja iga lapse jaoks kõiki esemeid uuesti soetada – nooremad saavad kasutada vanematele ostetud (nt turvahäll, voodi, spordivahendid, osaliselt ka riided ja jalanõud). Samuti on mitmele lapsele korruga süüa tehes toidukulud keskmiselt väiksemad.

Sellisel juhul kujuneb teise lapse elatise suurus alljärgnevalt:

Ööpäevade arv	Lapsetoetus laekub lapsi kasvatavale vanemale	Lapsetoetus laekub elatist maksvale vanemale
0–6	256,48€	324,48€
7	136,78€	173,04€
8	119,70€	151,44€
9	102,6€	129,79€
10	85,48€	108,15€
11	68,40€	86,54€
12	51,30€	64,90€
13	34,19€	43,26€
14	17,11€	21,64€
15+	0€	0€

Elatise arvutamine 3 lapsele

Kolme lapse puhul arvutatakse elatis iga lapse jaoks eraldi. See tähendab, et arvesse tuleb võtta mitut tegurit, mistõttu ei ole kolme lapse elatised kunagi täpselt samas suuruses.

Esiteks tuleb arvestada lapsetoetust. Esimese ja teise lapse kohta makstakse 80 eurot ning kolmanda lapse kohta 100 eurot. Kuna lapsetoetuse arvelt saab katta osa lapse vajadustest, siis vähendab see ka makstava elatise suurust.

Teiseks makstakse kolme lapse kasvatamisel lisaks lapsetoetusele ka lasterikka pere toetust summas 450 eurot kuus. Ka see vähendab vanemate ülalpidamiskohustust.

Kolmandaks tuleb arvestada laste vanusevahet. Kui esimese ja teise või teise ja kolmanda lapse vanusevahe on alla kolme aasta, vähendatakse noorema lapse elatist 15% võrra. Kui vanusevahe on üle kolme aasta, siis elatist ei vähendata.

Alljärgnev tabel näitab elatise suurust sõltuvalt laste vanusevahet ja sellest, kummale vanemale peretoetused laekuvad.

Laste vanusevahe	Peretoetuste laekumine	Elatise suurus
alla 3	Lapsi kasvatavale vanemale	704,94€
alla 3	Elatist maksvale vanemale	1140,44€
1-2 alla 3 2-3 üle 3	Lapsi kasvatavale vanemale	743,08€
1-2 alla 3 2-3 üle 3	Elatist maksvale vanemale	1204,83€
1-2 üle 3 2-3 alla 3	Lapsi kasvatavale vanemale	744,58€
1-2 üle 3 2-3 alla 3	Elatist maksvale vanemale	1203,33€
üle 3	Lapsi kasvatavale vanemale	782,72€
üle 3	Elatist maksvale vanemale	1267,72€

Lisaks tuleb hinnata, mitu ööpäeva viibivad lapsed elatist maksva vanema juures. Kui lapsed on seal 0–6 ööpäeva kuus, elatist ei vähendata. Kui nad viibivad seal vähemalt 7 ööpäeva kuus, vähendatakse elatist proportsionaalselt koos oldud ajale.

Kuna kolme lapse puhul võib võimalikke kombinatsioone olla väga palju, ei ole kõiki variante siin välja toodud. Alljärgnev tabel näitab elatise summasid juhul, kui kõigi laste vanusevahe on üle kolme aasta ning arvesse on võetud keskmine ööpäevade arv kuus elatist maksva vanema juures.

Ööpäevade arv	Peretoetused laekuvad lapsi kasvatavale vanemale	Peretoetused laekuvad elatist maksvale vanemale
0–6	782,72€	1267,72€
7	417,43€	676,07€
8	365,29€	591,65€
9	313,10€	507,10€
10	260,88€	422,53€
11	208,75€	338,10€
12	156,55€	253,55€
13	104,33€	168,98€
14	52,20€	84,55€
15+	0€	0€

Elatise arvutamine täisealisele lapsele

Täisealise lapse puhul erineb elatise arvestamine alaealisest lapsest. Seadus ei sätesta täisealisele lapsele kindlat miinimumsummat, vaid lähtutakse alati tema tegelikest vajadustest. See tähendab, et iga juhtum on erinev ja sõltub lapse igapäevaste kulude suurusel, lapse enda sissetulekust ning vanemate majanduslikest võimalustest.

Elatist saab nõuda üksnes juhul, kui laps õpib päevases õppes ja ei ole võimeline end ise ülal pidama. Kui lapsel on oma sissetulek, stipendium või muud vahendid, arvestatakse need alati esimesena tema kulude katteks. Alles seejärel tuleb ülejäänud summa katta vanematel. Üldjuhul jaguneb vanemate kohustus võrdselt, kuid kohus võib arvestada ka vanemate erinevaid majanduslikke võimalusi.

Oluline on mõista, et täisealise lapse elatis ei ole automaatne ega standardne. See ei sõltu ainult vanemate soovist või lapse tahtest, vaid põhineb konkreetsetel arvutustel ja tõendatud kuludel. Seetõttu tuleb igal juhul välja tuua lapse tegelikud igakuised kulud (näiteks üür, toit, transport, õppematerjalid) ja lapse enda panus nende kulude katmisse.

Näide

20-aastase üliõpilase igakuised vältimatud kulud on 600 eurot. Ta teenib osalise tööajaga 200 eurot. Katmata jääb 400 eurot, mis jagatakse vanemate vahel võrdselt. Seega peab kumbki vanem maksma lapsele ülalpidamiseks $(600 - 200) : 2 = 200$ eurot kuus.

Alljärgnevalt on toodud näited, kuidas erinevad asjaolud võivad täisealise lapse elatise suurust mõjutada.

Töötamine

Täisealine laps töötab 10 tundi nädalas ja teenib 500 eurot kuus. Isa arvab, et see summa peaks vähendama tema elatist samas ulatuses. Laps leiab, et töö on vabatahtlik ja teenitud raha on talle taskurahaks. Tegelikult arvestatakse lapse sissetulek alati esmalt tema igakuiste kulude katteks. Kui lapse kulud on 1000 eurot kuus ja tema enda sissetulek on 500 eurot, jääb vanemate kanda 500 eurot, mis jagatakse võrdselt. Sellisel juhul maksab isa 250 eurot kuus.

Stipendium

Täisealine laps pingutab õppimisel, et saada igakuiselt 200-eurost stipendiumi. Isa arvab, et see peaks vähendama tema elatist samas summas. Laps ei ole sellega nõus, sest stipendium on saadud tema isikliku töö ja pingutuse tulemus ning ta võiks sama hästi ka mitte pingutada. Tegelikult arvestatakse stipendium lapse sissetulekuna ning see vähendab vanemate ülalpidamiskohustust proportsionaalselt. Kui lapse igakuised kulud on 1000 eurot ja stipendium on 200 eurot, jääb vanemate kanda 800 eurot, millest isa maksab 400 eurot kuus.

Ühiselamus elamine

Täisealine laps kolib ülikooli ühiselamusse, kus elamiskulu väheneb 500 eurolt 200 eurole. Ta teeb seda sooviga, et talle jääks rohkem raha vaba aja tegevusteks. Isa leiab, et elatis peaks seetõttu vähenema. Vaba aja ja meelelahutuse kulusid ei loeta vältimatuteks väljaminekuteks, mistõttu võib vähenenud vältimatute kulude arvelt elatist vähendada. Kui lapse varasemad vältimatud kulud olid 1000 eurot ja nüüd 700 eurot, jagatakse uus summa vanemate vahel võrdselt ning isa peab maksma 350 eurot kuus.

Välismaal õppimine

Täisealine laps läheb üheks õppeaastaks välismaale ja kulud suurenevad 1000 euro võrra kuus (õppemaks, majutus, toitlustus). Isa leiab, et see on lapse isiklik valik ja tema ei peaks lisakulusid kandma. Kui aga välismaal õppimine on seotud lapse erialaste õpingutega ja vajalik hariduse omandamiseks, võivad mõlemad vanemad olla kohustatud lisakulusid katma. Kui lapse kogukulud on 2000 eurot ja tal puudub sissetulek, maksab isa 1000 eurot kuus.

Õpingute katkestamine

Laps katkestab õpingud ja otsustab aasta aega puhata ning seejärel uuesti õppima minna. Isa leiab, et sel perioodil ei ole tal ülalpidamiskohustust. Kui laps ei õpi ja koolikohustust ei täida, siis ei ole isal kohustust lapsele elatist maksta.

Eriala vahetamine

Laps lõpetab bakalaureuseõppe ja otsustab jätkata õpinguid magistriõppes. Isa leiab, et tal ei ole enam kohustust elatist maksta, sest laps on juba ühe kõrghariduse omandanud. Kui magistriõpe on lapse haridustee loogiline

jätk või toetab tema erialast arengut, jätkub ülalpidamiskohustus kuni lapse 21-aastaseks saamiseni või õpingute lõpetamiseni, olenevalt sellest, kumb saabub varem. Elatise suurus määratakse vastavalt lapse tegelikele kuludele ja sissetulekutele.

Kooselu partneriga

Täisealine laps kolib kokku partneriga ja hakkab jagama üüri ning kommunaalkulusid. Selle tulemusel vähenevad vältimatud kulud 250 euro võrra. Kui enne olid kulud 1000 eurot kuus ja nüüd 850 eurot, jagatakse väiksem summa vanemate vahel võrdselt. Isa maksab 425 eurot kuus.

PEATÜKK

07

Küsimused ja vastused

Peatükki on koondatud vastused korduma kippuvatele küsimustele. Nii leiad kiiresti vastused elatise arvutamise ja nõudmisega seotud kõige sagedasematele küsimustele.

Elatise maksmine

Elatise arvutamine

Elatisevõla arvutamine

Elatise nõudmine

Elatise täisealisele lapsele

Elatise maksmine

Mis on elatis ja kes peab seda maksma?

Elatise on lapse ülalpidamiseks makstav raha. Seda peab maksma vanem, kes ei ela lapsega koos ega kata lapse igapäevaseid kulusid.

Kellel on õigus elatist saada?

Elatist on õigus saada alaealisel lapsel. Lapse nimel nõuab elatist vanem, kellega laps koos elab, või tema seaduslik eestkostja.

Kui kaua tuleb elatist maksta?

Elatist tuleb maksta kuni lapse täisealiseks saamiseni. Kui laps õpib ja ei ole veel majanduslikult iseseisev, kestab ülalpidamiskohustus kuni 21. eluaastani.

Mis on lapse ülalpidamiskulud?

Need on kulud, mis on vajalikud lapse kasvatamiseks ja hooldamiseks, näiteks eluase, toit, riided, hügieen, tervishoid, transport, haridus, sideteenused ja vaba aeg.

Kuidas jaguneb lapse ülalpidamiskohustus vanemate vahel?

Mõlemad vanemad peavad lapse kulud katma võrdselt. Lapsega koos elav vanem teeb seda vahetult, lahus elav vanem perioodiliste rahaliste maksetena.

Kas lahus elav vanem peab lisaks elatisele veel kulusid maksma?

Üldjuhul mitte. Elatis katab poole lapse ülalpidamise kuludest ja seda ei nõuta tavaliselt täiendavalt muul viisil.

Kas elatise suurust saab muuta?

Jah, kui lapse vajadused või vanemate majanduslik olukord oluliselt muutuvad, võib kohus elatise suurust muuta.

Kas elatist saab nõuda tagasiulatuvalt?

Jah, kuni ühe aasta eest enne hagi kohtule esitamist.

Elatise arvutamine

Mis on elatise miinimum?

Elatise miinimum on seadusega kehtestatud väikseim summa, mida vanem peab lapsele igakuiselt maksma.

Kuidas elatise miinimumi arvutatakse?

Miinimum arvutatakse seaduses sätestatud valemi järgi: baassumma + 3% eelmise aasta keskmisest brutopalgast, arvestades peretoetusi, lapsega koos veedetud päevi ja mitme lapse korral vähendust.

Kui suur on elatise miinimum 2025. aastal?

Alates 1. aprillist 2025 on ühe lapse miinimumelatis 301,74 eurot kuus.

Kui suur on elatise miinimum kahele lapsele?

Kahele lapsele kokku on miinimum 603,48 eurot. Kui laste vanusevahe on alla kolme aasta, on summa 558,22 eurot.

Kui suur on elatise miinimum kolmele lapsele?

Kolme lapse miinimumelatis kokku on 782,72 eurot kuus.

Kas elatis väheneb, kui laps viibib palju aega mõlema vanema juures?

Jah, kui laps viibib lahus elava vanema juures vähemalt 7 ööpäeva kuus, vähendatakse elatist vastavalt koos veedetud ajale.

Kas kohus võib määrata elatise teisiti kui valem?

Jah, kohus võib lapse huvidest ja vanemate majanduslikust olukorrast lähtuvalt määrata elatise, mis erineb valemiga arvutatust.

Kuidas arvutatakse elatisvõlgnevus?

Võlgnevus arvutatakse, liites kokku kõik maksmata kuumaksud ja lahutades sellest juba tehtud maksed.

Elatisvõla arvutamine

Mis on elatisvõlg?

Elatisvõlgnevus tekib siis, kui vanem ei ole maksnud õigeaegselt lapsele elatist.

Kuidas elatisvõlgnevust arvutatakse?

Võlgnevus arvutatakse, liites kokku kõik maksmata jäänud kuumaksed ja lahutades sellest tehtud maksed.

Kui pikalt saab elatisvõlga tagasiulatuvalt nõuda?

Elatist saab tagasiulatuvalt nõuda kuni ühe aasta eest enne kohtusse pöördumist.

Mis juhtub, kui vanem maksab elatist vaid osaliselt?

Sellisel juhul arvestatakse makstud summad maha ja ülejäänud summa jääb võlgnevusena alles.

Kuidas kohtutäitur arvutab võlgnevuse?

Kohtutäitur arvestab kohtuotsuse või kokkuleppe järgi määratud igakuised summad ja lahutab makstud summad.

Kas elatisvõlga saab kustutada või andeks anda?

Jah, vanem, kelle juures laps elab, võib soovi korral elatisvõla nõudmisest loobuda, kuid see peab olema selgelt väljendatud.

Kas elatisvõlgnevust saab ajatada?

Jah, võlgnik võib taotleda maksegraafikut, kuid see eeldab kokkulepet lapsega koos elava vanemaga.

Kas elatisvõlgnevust saab vähendada?

Jah, kui vanem suudab tõendada, et ta maksis lapse kulusid otse (nt üür, toit, koolikulud), võib kohus selle võlast maha arvata.

Elatise nõudmine

Kes saab lapse nimel elatist nõuda?

Elatist saab nõuda lapsega koos elav vanem või lapse seaduslik eestkostja.

Millal saab elatist nõuda?

Nõue esitatakse kohe, kui teine vanem jätab elatise maksmata.

Kuidas elatise nõudmist alustada?

Esmalt tuleks proovida kokkulepet. Kui see ei õnnestu, tuleb pöörduda kohtusse.

Kuidas kohtusse pöörduda?

Kohtusse saab pöörduda maksekäsu kiirmenetluse või hagiavaldusega lapse elukohajärgsesse maakohtusse.

Mis vahe on maksekäsul ja hagimenetlusel?

Maksekäsu kiirmenetlus on kiirem, kuid tagasiulatuvat elatist ei saa sel viisil nõuda. Hagimenetluses saab.

Kui palju maksab kohtusse pöördumine?

Elatise hagi on riigilõivuvabad.

Kes kannab kohtukulud?

Üldjuhul kannavad pooled oma menetluskulud ise.

Mida teha, kui vanem varjab oma sissetulekuid?

Kohus võib nõuda pangakontode väljavõtteid ja kasutada kaudseid tõendeid, näiteks elustiili ja vara hindamist.

Mida teha, kui vanem ei täida kohtuotsust?

Siis tuleb pöörduda kohtutäituri poole, kes võib arestida sissetuleku ja vara või piirata õigusi.

Kas kohtulahendiga välja mõistetud elatist saab muuta?

Jah, kui lapse vajadused või vanemate olukord muutuvad, saab esitada uue hagi elatise muutmiseks.

Elatis täisealisele lapsele

Kui kaua tuleb täisealisele lapsele elatist maksta?

Kui laps jätkab õpinguid ega ole iseseisev, tuleb maksta kuni 21. eluaastani.

Kuidas määratakse täisealise lapse elatis?

Miinimumelatist ei ole. Summa sõltub lapse põhjendatud kuludest ja vanemate võimalustest.

Kas lapse enda sissetulek mõjutab elatist?

Jah, kui laps teenib ise, võetakse seda arvesse elatise suuruse määramisel.

Kas mõlemad vanemad peavad täisealist last toetama?

Jah, ülalpidamiskohustus on mõlemal vanemal.

Kas elatist saab nõuda ka siis, kui laps ei ela vanematega koos?

Jah, elatis on mõeldud lapse vajaduste katmiseks ka siis, kui ta elab iseseisvalt.

Mis saab siis, kui laps katkestab õpingud?

Siis ülalpidamiskohustus üldjuhul lõpeb.

Kes peab elatist nõudma?

Täisealine laps peab seda ise nõudma, vanem tema eest enam ei saa.

Kuidas täisealine laps saab elatist nõuda?

Esmalt kokkuleppega, vajadusel kohtule hagiavalduse esitamisega koos kuludokumentidega.

PEATÜKK

08

Kasulikud viited

Peatükki on koondatud elatise arvutamisega seotud allikad, mida võid vajada põhjalikumaks tutvumiseks. Siit leiad viited seadustele, artiklitele, veebilehtedele ja muudele materjalidele.

Seadused

Kohtulahendid

Artiklid

Uurimistööd

Veebilehed

Seadused

Perekonnaseadus

§96 Ülalpidamiskohustus

Vanemad on kohustatud ülal pidama oma alaealist last.

§97 Ülalpidamiskohustus täisealise lapse suhtes

Täisealine õppiv laps võib saada elatist, kui ta ei ole suuteline end ise ülal pidama.

§99 Ülalpidamise ulatus

Elatist peab katma lapse põhjendatud vajadused ja arvestama vanemate võimalusi.

§100 Ülalpidamise andmise viis

Elatist antakse üldjuhul rahas, igakuiselt ette, ja seda kasutatakse lapse huvides.

§101 Elatis alaealisele lapsele

Sätetab seadusjärgse miinimumelatis valemiga ja selle arvutamise põhimõtted.

§102 Vabanemine ülalpidamiskohustusest

Võimaldab vanemal kohustusest vabaneda, kui ta ei suuda end ise ära elatada.

§108 Elatise nõude aegumine

Elatist saab tagasiulatuvalt nõuda kuni ühe aasta eest enne hagi esitamist.

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

§230 Tõendite esitamise kohustus

Kohus võib kohustada vanemat esitama tõendeid sissetuleku ja varalise seisuga kohta.

Täitemenetluse seadustik

§132 Sissetuleku arestimine

Kirjeldab, kuidas toimub elatisvõlgniku sissetuleku arestimine.

[§132¹ Kaitstud osa sissetulekust](#)

Määratleb osa sissetulekust, mida ei või arestida, nt miinimumelatisest väiksem summa.

[§183¹ Juhtimisõiguse peatamine](#)

Kui vanem ei maksa elatist, võib kohtutäitur algselt juhiloa kehtetuks tunnistamise.

Perehüvitiste seadus

[§4 Lapsetoetus](#)

Riiklik igakuine lapsetoetus, mida tuleb arvestada elatise määramisel.

[§11 Lasterikka pere toetus](#)

Lisatoetus kolme ja enama lapsega peredele, mille arvestus mõjutab elatist.

[§22 Elatisabi](#)

Riigi makstav toetus juhul, kui elatist ei suudeta kätte saada kohtumenetluse või täitemenetluse raames.

Karistusseadustik

[§169 Elatise maksmisest kõrvalehoidumine](#)

Vanem, kes pahatahtlikult hoidub elatise maksmisest, võib vastutada kriminaalkorras.

Rahvastikuregistri seadus

[§28 Elukoha andmete esitamine](#)

Lapse ametlik elukoht võib olla tähtis elukorralduse ja suhtluskorra hindamisel.

[§30 Elukoha registreerimise vaidlustamine](#)

Vanem saab vaidlustada lapse elukoha andmed, kui need on ebaõiged või mõjutavad tema õigusi.

Sotsiaalhoolekande seadus

[§7 Toimetulekutoetuse määramine](#)

Võib tulla arvesse, kui vanem taotleb sotsiaalabi ja tõendab, et ei ole võimeline elatist maksta.

Eesti Vabariigi põhiseadus

§27 Perekonna hoolitsuskohustus

Perekond on kohustatud hoolitsema oma abivajavate liikmete eest see põhimõte on elatise kohustuse aluseks.

Kohtulahendid

Riigikohtu otsus 30.04.2024, nr 2-21-6015/36

Vanema ülalpidamiskohustus laieneb ka olukorrale, kus laps omandab oma võimetele ja kalduvustele vastavat haridust välisriigi kõrgkoolis. Vanem peab võimaluse korral kandma ka välisriigis õppimisega seotud suuremad ülalpidamiskulud. Seni kuni vanem on seaduse järgi võimeline last ülal pidama, peab ta kandma mõistlikud kulud lapse välismaal õppimise eest kuni õpingute lõpetamiseni või lapse 21-aastaseks saamiseni.

Tartu Ringkonnakohtu otsus 30.09.2021, nr 2-20-17193

Vanavanemate ülalpidamiskohustus ei teki, kui lapse vanemalt on võimalik mõistlike pingutustega elatist kätte saada, isegi kui see toimub osaliselt ja viivitustega. Sellisel juhul loetakse, et lapse ülalpidamise eest vastutab endiselt vanem, ning vanavanematelt ei saa nõuda lapse ülalpidamises osalemist enne, kui vanema panus on tõendatult ebapiisav või kättesaamatu.

Riigikohtu otsus 12.05.2021, nr 2-18-6491

Kui laps elab vaheldumisi mõlema vanemaga ning mõlemad vanemad täidavad vahetult ülalpidamiskohustust piisavas ulatuses, siis ei tule ühe vanema kasuks elatist välja mõista. Elatise nõudmiseks vahelduva elukoha olukorras peab elatist nõudev vanem tõendama, millised on mõlema vanema igakuised kulutused lapse vajaduste katteks ja et vaatamata vanemate poolsele vahetule ülalpidamisele on lapse vajaduste rahuldamine puudulik (näiteks põhjusel, et vanemad ei saavuta kulude jaotamises kokkulepet).

Tallinna Ringkonnakohtu otsus 24.03.2021, nr 2-19-18073

Kui lapsevanem viibib välismaal, tema asukoht ei ole teada ja elatise sissenõudmine ei ole seetõttu võimalik, võib lapselapse ülalpidamise kohustus üle minna vanavanematele. Elatise määramisel tuleb arvestada vanavanemate sissetulekuid, varalist seisuga ja nende tegelikke võimalusi last toetada.

Tartu Ringkonnakohtu otsus 15.01.2021, nr 2-20-9162

Vanavanematel ei lasu vanematega samaväärset kohustust hankida alaealise lapselapse ülalpidamiseks lisasissetulekut või piirata oma vajadusi.

Vanavanematel ei ole kohustust kasutada oma vahendeid enda ja lapselapse ülalpidamiseks ühetaoliselt. Vanavanema panus peab olema tema majanduslikku olukorda arvestades mõistlik ega tohi kahjustada tema enda tavalist toimetulekut.

Riigikohtu otsus 25.04.2018, nr 2-16-100215/85

Vanematel on kohustus tagada oma laste ülalpidamine ja heaolu. Riigi toetused, näiteks elatisabi või peretoetused, on mõeldud üksnes täiendava abina olukordades, kus vanemad ise ei suuda või ei soovi oma kohustust täita. Riiklikud toetused aga ei vabasta vanemaid vastutusest ega asenda nende isiklikku panust lapse ülalpidamisel.

Riigikohtu otsus 09.06.2017, nr 3-2-1-35-17

Kui vanema sissetulekust ei piisa ühtaegu nii lapse kui ka vanema enda minimaalsel määral ülalpidamiseks, tuleb olemasolev sissetulek jagada lapse ja vanema vahel proportsionaalselt. Mõjuval põhjusel võib elatist täita ka muu viisil (mitte rahas), näiteks vahetult kulutusi kattes, aga see eeldab põhjendatust ja kokkulepet.

Riigikohtu otsus 13.04.2016, nr 3-2-1-17-16

Kohus võib mõjuval põhjusel vähendada alaealise lapse elatist alla miinimummäära, kui vanem on töövõimetu või tal on lisaks elatist saavale lapsele veel teine ülalpeetav laps, kes muidu osutuks varaliselt vähem kindlustatuks kui esimene. Teiste laste olemasolu annab aluse elatise miinimumsummast väiksemaks mõistmiseks üksnes juhul, kui miinimumelatise maksmine põhjustaks laste ebavõrdse olukorra. Sellisel juhul tuleb kohtul välja selgitada kõigi laste vajadused ja arvestada ka mõlema vanema panust laste ülalpidamisse.

Riigikohtu määrus 19.10.2015, nr 3-2-1-119-15

Täisealise lapse elatisnõude puhul ei kohaldu alaealistele lastele kehtiv miinimumelatis. Täisealine laps peab oma vajadusi kohtus põhjendama ja tõendama. Ülalpidamiskohustus võib täisealise lapse puhul puududa, kui vanem ei suuda last ülal pidada ilma enda toimetulekut kahjustamata või kui täisealine laps on suuteline end ise ülal pidama.

Riigikohtu otsus 04.12.2013, nr 3-2-1-136-13

Elatist võib nõuda kuni 12 kuud tagasiulatuvalt, isegi kui selle aja jooksul ei ole nõudmisi järjepidevalt esitatud. Kuid passiivsus võib mõjutada summa suurust, mitte õigust üldse nõuda.

Riigikohtu määrus 26.06.2013, nr 3-2-1-78-13

Elatist võib erandlikel juhtudel vähendada alla seaduses kehtestatud miinimumi, kui vanem on töövõimetu või kui tal on teine laps, keda ta samuti peab ülal pidama. Sellises olukorras peab kohus arvestama kogu pere tegelikku majanduslikku olukorda. See lahend kujundas hilisemat seadusemuudatust, millega sellised erandid seadusesse lisati.

Artiklid

Kui suur on elatise miinimum alates 01.04.2025?

21.02.2025 · Alimendid.ee

Artikkel selgitab, et alates 1. aprillist 2025 on ühe lapse miinimumelatis 301,74 eurot kuus. Samuti kirjeldatakse, kuidas see summa kujuneb ja millal järgmisel korral suureneb.

Kuidas elatisenõuet täitmisele esitada

17.12.2024 · Kpkoda.ee

Uudis selgitab, kuidas toimida juhul, kui lapsele välja mõistetud elatis vabatahtlikult ei laeku. Kirjeldatakse, millised dokumendid peab kohtutäiturile esitama ja kes saab lapse nimel avalduse teha. Samuti tuuakse välja, et täitemenetlus on lapsevanemale tasuta ja kulud jäävad võlgniku kanda.

Kuidas arvutatakse elatisraha summasid?

01.03.2023 · Pere ja Kodu

Artikkel selgitab, kuidas 2022. aastal jõustunud uus elatise arvutamise kord võimaldab arvestada peretoetusi, jagatud elukohta ja mitme lapse korral mastaabisäästu. Samuti käsitletakse juhtumeid, kus vanem saab nõuda suuremat elatist miinimumist, kui suudab lapse vajadusi kohtus tõendada.

Kuidas arvutada elatist, kui mõlemad vanemad osalevad lapse kasvatamises?

17.05.2022 · Alimendid.ee

Artikkel selgitab, kuidas jagatud hooldusõiguse korral arvestatakse elatise suurust vastavalt lapsega koos veedetud ajale. Kui laps elab osa ajast lahus elava vanema juures, vähendatakse elatist proportsionaalselt. Võrdse jagamise korral (50/50) võib elatise maksmise kohustus üldse puududa, kui vanemate sissetulekud on sarnased. Täpne kulude jaotus tuleks reguleerida kokkuleppe või kohtuotsusega.

Vastuolud perekonnaseaduses ja seletuskirjas

27.06.2022 · Alimendid.ee

Artikkel käsitleb 2022. aastal tekkinud segadust seoses elatise valemi jõustumisega: perekonnaseadus ja selle seletuskiri sisaldasid erisusi, mis tekitasid ebaselgust varem määratud elatise summade kohta. Õiguskantsler rõhutas, et automaatne muudatus ei ole lubatav ilma lapse vajadusi arvestamata. Seetõttu jäid varasemad kohtulahendid kehtima esialgsel tasemel ja elatise muutmiseks tuleb esitada uus hagi.

Uurimistööd

Lapse rahaliste vahendite kasutamine ülalpidamiseks lähtuvalt lapse vara valitsemiskohustusest

2024 · K. Viks magistritöö

Magistritöö käsitleb olukordi, kus lapse enda varalisi vahendeid (sissetulekuid, kingitusi või pärandit) võiks kasutada tema ülalpidamiskulude katteks. Analüüsitakse vanemate vara valitsemise kohustust alaealise lapse vara suhtes ja seaduse piiranguid lapse vara kasutamisel ülalpidamiseks.

Vanavanemate asenduskohustus: regulatsiooni ja kohtupraktika analüüs

2023 · M. Sikk magistritöö

Magistritöö uurib, millal võib laps saada elatist vanavanematelt juhul, kui vanemad seda ei maksa. Autor vaatas ligi 80 kohtuasja ja analüüsis, millistes olukordades kohtud on pidanud vanavanemaid kohustatuks. Järeldus on, et kohtute lähenemine pole alati ühtne ja seetõttu võiks reeglid olla selgemad, et tagada laste parem kaitse.

Lapse vajaduspõhine miinimumelatis

2020 · RAKE ja PwC uuring

Uuring analüüsis lapse miinimumülalpidamiskulude määra ja elatise arvutamise meetodikaid. See uuring on aluseks hetkel kehtivale elatise arvutaise korrale.

Miinimumelatis alaealise lapse elatise arvutamise vahendina – abinõude kriitika ja lahendused

2019 · K. Lillemäe magistritöö

Magistritöö analüüsib Eesti kehtivat miinimumelatisest süsteemi ja võrdleb erinevate riikide elatise arvutamise mudeleid. Töö tulemusena tehakse ettepanekuid elatismudeli muutmiseks Eestis, sealhulgas vajaduspõhisema valemi kasutuselevõtuks.

Täitemenetluse lisasanktsioonide proportsionaalsus elatisvõlgnike survestamiseks

2018 · J. Vähman bakalaureusetöö

Bakalaureusetöö analüüsib elatisvõlgnikule reisipiirangu kehtestamise põhiseaduslikkust ja otstarbekust. Autor hindab, kuivõrd on võlgniku õiguste kitsendamine vajalik ja sobiv meede lapse ülalpidamiseks vajaliku elatise sissenõudmise parandamiseks.

Eestis välja mõistetud elatise sissenõudmise õiguslikud probleemid

2017 · M. Külaots magistrیتöö

Magistrیتöö analüüsib kohtulahendiga välja mõistetud elatisrahade kättesaamise kitsaskohti täitemenetluses. Autor käsitleb põhjuseid, miks suur hulk vanemaid (ligi 8900) ei täida elatisemakse kohustust (ca 11 000 lapse suhtes) isegi pärast kohtuotsuse tegemist ja täitemenetluse alustamist.

Elatisevõlgniku õiguste piiramine vs lapse õiguste kaitse

2017 · T. Talk magistrیتöö

Töö uurib meetmeid, millega riik saab mõjutada elatisvõlglasi oma kohustusi täitma. Autor hindab, kas elatisvõlgniku põhiõiguste piirangud on lapse ülalpidamiseks elatise kättesaamine eesmärgi suhtes proportsionaalsed.

Elatislahendite tunnustamine ja täidetavaks tunnistamine – probleeme Eesti kohtupraktikas

2017 · K.Saviir magistrیتöö

Uurimus keskendub välisriikides tehtud lapse elatise kohtuotsuste tunnustamisele ja täidetavaks tunnistamisele Eestis. Autor toob välja praktilised probleemid, mis on tekkinud rahvusvaheliste elatisnõuete puhul Eesti kohtutes.

Veebilehed

[Justdigi.ee](#)

Justiits- ja Digiministeeriumi elatiskalkulaator, mis arvutab lapse miinimumelatiselise perekonnaseaduses sätestatud valemi järgi.

[Sotsiaalkindlustusamet.ee](#)

Sotsiaalkindlustusameti info elatisabi kohta, mida makstakse kuni 200 € kuus kohtumenetluse või täitemenetluse ajal, kui vanem ei täida ülalpidamiskohustust.

[Stat.ee](#)

Statistikaameti ametlikud palgaandmed, mille põhjal kujuneb miinimumelatis arvutamise aluseks olevad summad.

[E-toimik.ee](#)

E-toimiku portaali koostamiseks, dokumentide esitamiseks ja elatishagi elektrooniliseks algatamiseks.

[Kpkoda.ee](#)

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja juhised elatise sissenõudmiseks täitemenetluses ning elatisabi taotlemiseks.

[Juristaitab.ee](#)

Justiitsministeeriumi veebileht, kust leiab selgitused ja nõuanded elatise nõuetes esitamiseks.

[Riigiteataja.ee](#)

Eesti ametlik õigusaktide andmebaas, kust leiad perekonnaseaduse ja muud lapse ülalpidamisega seotud seadused.

Aitäh!

Aitäh, et võtsid aega selle juhendi lugemiseks. Loodetavasti said siit selgust ja vastuseid oma küsimustele.

Kui aga midagi jäi ebaselgeks või Sul on ettepanekuid juhendi paremaks tegemiseks, kirjuta meile aadressil info@alimendid.ee.

Oleme tagasiside eest väga tänulikud.